

S. 346.04

# Український КОМБАТАНТ

ОРГАН СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ

0



УКРАЇНСЬКИЙ ВОЯК Є СЛУГОЮ СВОГО НАРОДУ,  
А НЕ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

МЮНХЕН

Жовтень

1963 р.

# Ukrajinskyj Kombatant

DER UKRAINISCHE KOMBATTANT

THE UKRAINIAN COMBATANT

**Oktober**

**№ 10**

**1963**

Видає Головна Управа Союзу Українських Ветеранів.

Адреса Видавництва та Адміністрації:

**Oberst a. D. W. Tatarskyj, 8 München 54, Opalstr. 32/1.  
Bundesrepublik Deutschland**

На цю адресу проситься звертатися в усіх справах, що торкаються: підписки, передплати, Пресового фонду, тощо.

\*

**Гроші посылати лише на адресу:**

**Städtische Sparkasse München Zweigstelle 28  
8 München 54, Franz Fühl, Spargirokonto № 7810990.**

\*

Матеріали до друку в журналі Ч.10 затверджені редакційною колегією при гол. управі СУВ.

**Редактор полковник І. Кісіль**

\*

Статті, підписані прізвищем або ініціалами автора, не завжди висловлюють погляди Редакції і за них відповідають самі Автори. Редакція застерігає собі право скорочувати статті і виправляти їх мову, якщо Автори не застерегли собі інші умови. За зміст оголошень Редакція не відповідає.



Ціна цього числа десятого, «Українського Комбатанта»:

|                       |            |
|-----------------------|------------|
| в Німеччині . . . . . | 1,50 н. м. |
| в США . . . . .       | 0,60 дол.  |
| в Австралії . . . . . | 4,00 шіл.  |
| в Англії . . . . .    | 3,00 шіл.  |

в інших країнах — відносно курсу амер. доляра.

# УКРАЇНСЬКИЙ КОМБАТАНТ

ОРГАН СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ

Жовтень

Ч. 10

1963

## З М І С Т

|   |    |
|---|----|
| Від Редакції . . . . .  | 2  |
| Советсько-китайські протиріччя . . . . .  | 3  |
| 21-ший З'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції . . . . .                                       | 7  |
| Резолюція 21-го З'їзду Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції, що відбувся в м. Вільру . . . . .    | 17 |
| Установчі Збори б. українських Вояків в Гільверсумі (Голляндія) та Резолюції . . . . .          | 21 |
| З комбатантського життя в Європі . . . . .  | 22 |
| Клясичний бій кінноти під Сидоровим . . . . .   | 27 |
| Комунікат Української Комбатантської ради у Великій Британії . . . . .                          | 32 |
| Слово до Укр. Вояків з приводу Делегатського З'їзду Союзу бувших Укр. Вояків в Канаді . . . . . | 34 |
| Військова хроніка . . . . .   | 38 |
| 65-літній ювілей Голови С. У. В. п. полк. ген. штабу В. Татарського . . . . .                   | 46 |
| Щоб було всім ясно . . . . .  | 47 |
| Огляд книг . . . . .  | 57 |
| Листи до Редакції . . . . .   | 59 |
| Стара практика . . . . .  | 62 |
| Повідомлення . . . . .  | 62 |
| Вірші . . . . .   | 63 |
| Зложили на видавничий фонд С. У. В. . . . .   | 65 |

## ВІД РЕДАКЦІЇ

Останнє число нашого Комбатанта (ч.9), читачами було сприйнято по різному. Прихильники п. М. Лівичького кинули на нас анатему і хотіли усунення з посади Голови СУВ полк. Татарського. Персонально п. М. Лівичький в парі з керівником Ресорту Військових Справ, плянують організувати «правдивих» вояків, які на сторінках Н.-Ульмівських «Українських Вістей» виступають теж проти полк. Татарського, як «ворохібника». Правовірний партієць майор Лівовецький, засуджує полк. Татарського, вживаючи при цьому брехні і провокації. Ген. Шраменко інформує вояків, що полк. Татарський буде zdeградований, бо пан Голова ВО УНРади поставив такий внесок Панові Президентові. Отже, як бачимо, голова ВО і його оточення щось таки роблять, а не даремно отримують гроші, що їх наша жертовна еміграція збирає на УНРаду.

Цілком інакше сприйняла наш попередній журнал, та частина суспільства, якій ходить про добро нашої визвольної справи і її речника Української Національної Ради. Вони зрозуміли, що Союз Українських Ветеранів і Товариство б. Вояків Армії УНР у Франції, що його очолює Генерал Удовиченко, не є «ворохібниками», а є правдивими борцями за правопорядок в УНРаді, за повну консолідацію в ній всіх політичних українських партій, що визнають УНР і стоять на позиціях за очищення нашого ДЦ, та диктаторства окремих осіб, які загніздилися в УНРаді і провадять там свою «власну» політику, яку треба окреслити, як шкідливу для української справи.

Прихильники СУВ цілком схвалюють нашу лінію і уділяють нам моральну та матеріальну допомогу, завдяки якій ми маємо змогу випустити це чергове число нашого журналу.

Не бракує і таких з наших прихильників, які радять нам не загострювати «дражливих питань», бо вся наша критика окремих осіб в УНРаді, робить, мовляв, не добру опінію серед чужинців.

Щоб нашим прихильникам було видніше хто саме, займається загострюванням «дражливих питань», радимо уважно прочитати в цьому числі журналу статтю під заголовком: «Наша відповідь ген. А. Вовкові» і тоді шановні наші прихильники переконаються, хто саме, займається «дражливими питаннями», розголошуючи суспільству свою непричісану і цілком неправдиву писанину, яка своїм змістом перебільшує звичайні суперечки, що повстають з розбіжностей в поглядах.

## Советсько-китайські протиріччя

Після смерті Сталіна в комуністичній партії Советського Союзу і в цілому ССРСР почалась десталінізація, яка охопила теоретичні і практичні діла Сталіна з самої основи під послідовну масову ревізію. В протилежність цьому в комуністичній партії Китаю народились відкриті сторонники захисту старої теорії будови комунізму так звані «догматики».

Поява двох течій — «ревізіонізму» советського і «догматизму» китайського, розкололи комуністичний табір в питаннях і формах боротьби з капіталізмом. Протиріччя двох великих комуністичних імперій створили в рядах інших комуністичних партій світу хитання та розгубленість. Почався процес загнивання і розчарування світового комунізму, почався дійсний ІСТОРИЧНИЙ ПРОЦЕС, котрий в майбутньому принесе різні зміни у взаємовідносинах між державами...

В грудні місяці 1962 року на сесії Верховної Ради ССРСР Хрущов виступив з доповіддю про «Стан міжнародного комуністичного руху, а також про зовнішні політичні концепції Советського Союзу». Намагався виправдати советську політику відступу в Карібському морі аби уникнути збройного конфлікту з Америкою. Намагався переконати компартії своїми доказами, що советська політика в кубинському питанні не є відступом від марксо-ленінських концепцій, а «розумний компроміс та спасіння Куби», оскаржував альбанську і китайську компартії, вказуючи на них, як змовників і основних керівників пекінської партійної верхівки, що намагалася штовхнути ССРСР у війну з Америкою. Такий советський компроміс китайці назвали не лише відступом, а «капітуляцією перед імперіялізмом».

Захищаючи політику ССРСР в кубинському питанні, Хрущов мимо волі виявив існування в міжнародному комуністичному русі «ортодоксального» і «ліберального» напрямків.

Китайці в своїй пропаганді називають Америку «паперовим тигром», але Хрущов підкреслив, що в цього «паперового тигра є атомові зуби», додаючи, що рішення спірних питань між державами шляхом війни є ніщо інше, як «сумасбродство», що принесе народам лише біду і страждання. Закидав китайським і альбанським комуністам спробу реставрації сталінізму, бо відійшли від постанов 20 з'їзду КПСС, та ленінського курсу. Далі Хрущов додав «що альбанці і китайці намагаються підняти на щит культ особи Сталіна... хапаються якраз за те, що було не-

гативним в діяльності Сталіна. Така послідовність показала їх характерні риси відходу від марксизму-ленінізму...» Хрущов дає альбанським та китайським комуністам особливу назву, що вони є «опортуністи і сектанти», «бо крикливими гаслами прикривають свою боротьбу проти ленінської політики мирного співіснування з капіталістичним світом, та скотилися на троцькістські позиції, тому китайсько-альбанська політика підриває єдність комуністичних сил в боротьбі проти імперіялізму, грає на руку найбільше агресивним колам західніх держав...»

Китайську компартію розгнівало те, що Советський Союз помирився з Югославією, бо Хрущов раніше, на 21 з'їзд КПСС, називав Югославію країною, яка не має права називатися соціалістичною, тому, що югославські комуністичні керівники є «лакеї імперіялізму».

В 1962 році советський комуністичний теоретик редактор журналу «Проблемы мира и социализма» Румянцов також писав, що «комуністичні партії ніколи не підуть на компроміс погоджень з альбанськими догматиками і югославськими ревзіоністами». Тепер Хрущов почав захищати Югославію від нападів з боку китайців і альбанців, підкреслюючи, що советські взаємовідносини з іншими країнами соціалістичного табору не можна строїти по трафарету, а якщо Югославія не підпадає під трафарет, то не значить, що вона «відщепенець». Хрущов казав:

«Дехто намагається доказати, що Югославія це не соціалістична країна. Дозвольте спитати, а яка ж це країна? Відповідаючи на це питання, потрібно виходити з Марксо-Ленінського вчення, з об'єктивного аналізу загального розвитку даної країни, а також характеру її соціально-політичного устрою. Тут не допускається суб'єктивізму. Не можна думати, що хтось, подібно будді перекручує факти та виявляє, або строїть істини, котра країна соціалістична, а яка ні... Якщо виходити з об'єктивних законів, та вчення Марксизму-Ленінізму, то не можна заперечувати, що Югославія є соціалістичною країною. Ми з цього і виходим, будуючи свою політику, та взаємовідносини з Югославією, як з соціалістичною країною...»

Ясний і зрозумілий приходить висновок, що вищезазначені твердження кремлівського лідера ламають марксо-ленінські догми. По суті діла, не теоретичні тези і положення опреділюють советську політичну доктрину, а ситуація в середині СССР, міжнародня кон'юнктура політичних і державних взаємовідносин. Отже сучасні концепції політичної доктрини СССР будуються фактично не на вченнях Маркса-Леніна, а на законах розвитку історичного процесу — процесу відходу від комуністичних догм. Комуністична партія Советського Союзу заплу-

талась в фальсифікації комуністичних догм і шукає серед компартій світу собі прихильників, котрі ще не попали під вплив китайців та альбанців.

На 20 з'їзді Чехословацької компартії, та 10 з'їзді Італійської, китайські представники робили спробу приписати советській комуністичній партії порушення комуністичних догм, що було зустрінуте великим спротивом зі сторони італійських і чеських комуністів.

Коли проходили з'їзди компартій Мадярщини, Чехословаччини та Італії советська преса використала цю нагоду и написала, що советська компартія є найстарша і найбільш революційна, здібна і творча партія ніж китайська. Однако це не мало ніякого впливу на китайських і альбанських лідерів. В грудні 1962 року на прощальних засіданнях, присвячених альбанській делегації «Китайсько-альбанській дружбі» — Нан Хізанг і Петі Чамбіллі поклялись у вірності в боротьбі проти «імперіялізму і сучасного ревізіонізму».

Протиріччя між Пекіном і Москвою крім питань ідеологічних включають також боротьбу за пріоритет і ведучу роллю в світовому комуністичному русі.

Китайці є сторонниками концепції збройної війни, опираючись на своє багатомільйонове населення, лічать себе головним потенціалом в глобальній війні. Їх мілітарний погляд вважає, в можливій сучасній війні не атомові бомби гратимуть головну роллю, а люди, що мовляв, народу є досить, всіх не перебють хтось ще залишиться в живих, але навіть якщо згине в війні декілька мільйонів населення, це буде корисне «кровоспускання».

Крім питань ідеології, теорії, та питань війни і революції між Китаєм і Советами існують протиріччя щодо державних кордонів, колись відібраних від Китаю за царської влади бувшої Росії. Китайська газета «Женьмінъжїбао» від 8.3.1963 року написала передову статтю, що китайці мають територіяльні претензії до ССРСР, а саме: на Далекому Сході, південно-східню частину Сибіру, частину Казахстану, та Киргізію. Ці претензії обґрунтовані тим, що «імперіялістична» Росія захопила ці терени, користаючись «слабістю» тодішнього Китаю. В статті говориться про Айгунський договір (1858 р.), за яким до Росії відійшли приморські терени, та Усуурійський край, завойований генералом Муравйовом; Пекінський договір (1860 р.), за котрим Китай відступив Росії терени південно-східнього Сибіру та частину терену, що межує з Сінкянгом і Туркестаном; Санкт-Петербурзький договір (1881 р.), по котрому Росія отримала від Китаю великі та багаті терени долини Ілі, що тепер входять у теперішній Казахстан.

Советський Союз в сучасний момент є сторонником холодної війни, війн льокальних, прикриваючись «коєкзистенцією» з

вільним світом, хоче виграти на часі в рівнозві мілітарних сил з Заходом — одночасно він порушив марксо-ленінські догми, бо в комуністичній теорії співіснування ворожих таборів не існує, а існує гасло «пролетарська революція в усьому світі» і як це гасло відкинути, тоді залишається в силі хрущовський ревізйонізм.

Перманентні протиріччя між Москвою і Пекіном можуть поглиблюватись ще більше. Для урегулювання цього питання Пекін намагається скликання з'їзду комуністичних партій світу, цьому зо всіх сил опирається Москва, боючись, щоб вся вина за розкол в комуністичних партіях не впала на Советський Союз, що може сильно захитати його авторитет у світовому комуністичному русі, а тим самим високо підняти авторитет його суперника Китаю.

Москва через свій ревізйонізм, та постачання Індії літаків створила ще більше напруження між двома ривалізуючими імперіями. Про це сам Хрущов казав на сесії Верховної Ради СССР слідує:

«Лівосектанська хвороба . . . становиться небезпекою, тому, що вона спрямована проти лінії комуністичного руху, проти головних життєвих питань війни і миру, що торкаються долі всього народу. Неможливо не признати, що із-за цих причин лівий опортунізм, догматизм і сектанство все більше висовуються як важлива небезпека в міжнародньому комуністичному русі . . . » (Известия», 13. 12. 1962).

Мирне змагання та співіснування по теорії комуністичної партії Советського Союзу з одної сторони і військовий конфлікт, тобто негайна війна, яку хоче Пекін з другої — дві різні дороги до перемоги комунізму у всьому світі, завели обидві сторони у сліпий кут, та змусили їх шукати підтримки серед компартій неутральних країн Азії, Африки та Латинської Америки в наслідок там збільшилась підривна діяльність з метою захоплення влади комуністами.

Після того, як Хрущов наказав вивести свої ракети з Куби, цим самим ще більше загострив взаємовідносини з комуністичним Китаєм, а тому компартія Советського Союзу втратила чимало своїх прихильників в комуністичному таборі, що змусило Москву піти на компромісові розмови щодо атомних проб з Заходом.

Проведення прямого телефонічного зв'язку між Вашингтоном і Москвою відіграє в майбутньому роллю більшого зближення і облегчить дальші розв'язання міжнародніх спірних проблем, а тим самим повстане ще більша прірва у взаємовідносинах поміж двома комуністичними імперіями.

## XXI-ший З'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції

В днях 8—9 червня 1963 р. відбувся у м. Вільру-Рюсанж в Ельзасі XXI-ший З'їзд, сфедерованого зі СУВ — Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції.

Для орієнтації читачів «Українського Комбатанта» слід підкреслити, що Т-во б. Вояків Армії УНР у Франції є найстаршою українською еміграційною організацією не лише у Франції, але й в Європі, а коли йдеться про її вояцький характер, то чи не першою в зах. світі, поза межами Батьківщини.

Засноване в 1927 р. військовими емігрантами, що прибули до Франції з ген. О. Удовиченком, — Т-во проіснувало безперервно до сьогодні під його провідом. Воно перебуло з ним тяжкі роки другої світової війни і окупації Франції гітлерівською



Президія З'їзду товариства б. Вояків Армії УНР у Франції

Німеччиною не подаючися ні на мент приманам політичної співпраці з гітлерівською пропагандою, що стільки шкоди принесла українській справі. Завдяки непохитному, в той час становищі,

ген. Удовиченка Т-во зберегло свою позицію по стороні демократичного зах. світу і вільної Франції, що було виявом глибокого політичного розуму.

Коли німці, опечатавши Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі, забрали з неї, зберіганий там прапор Т-ва, — це був ген. Удовиченко, що ризкуючи ув'язненням, дослівно видер з рук гестапівців це знамя організації, якою жив і для якої поклав безмір своєї праці.

З того часу закріпилися ще більше звязки Т-ва з Французькою комбатантською Національною Федерацією ім. Андре Ма-



*Учасники-делегати З'їзду тов. 6. Вояків Армії УНР у Франції*

жіно, яка бачила і належно оцінила поставу Т-ва у найтяжчий для Франції час і ці звязки протривали до сьогодні.

Удар по Т-ві прийшов значно пізніше і то від своїх та саме від цих, що в час великої моральної проби за німецької окупації відійшли від Т-ва і повернулися до Франції щойно з розвалом гітлерівської Німеччини, провівши незavidну для них і шкідливу для справи роботу. І знову ген. Удовиченко був цим, що у своїй виrozumіlostі заступався за ними і прийняв їх назад у склад Т-ва.

Нанесений цими людьми удар, — це глибока криза, що принесла за собою двоподіл Т-ва за почином зовнішніх чинників, в ході політичних інтриг і особистої зависти неробів до цих, що працювали і творили для Т-ва, здобуваючи матеріальну громадську базу, якою був Український Дім в Парижі.

Розписуватися подрібно про цю розкладову роботу, зайво. Про неї знає хіба досить наш вояцький загал з Бюлетенів по Т-ві, як теж з «комунікатів» всякого роду, що їх розіслала на всі сторони світу група десидентів, яким не вдалося усунуги ген. Удовиченка і захопити Т-во у свої руки.

З'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції був другим після двоподілу і ХХІ-шим від часу його заснування. Назвати його



*Голова СУВ полк.  
ген. штабу  
Татарський вручає  
золоту відзнаку  
п. Ген.-Полковнику  
Ол. Удовиченкові*

можна консолідаційним. Він був переглядом сил старого членства Т-ва, що осталося вірним традиції, вірним засадам вояцької моралі й вірним своїому Голові з яким протривало десятки років організаційного, побратимського життя. Членство Т-ва було репрезентоване на З'їзді 52-ма умандатованими голосами, отже більше ніж половиною правосильних мандатів критичного і не проведеного до кінця ХХ-го З'їзду, що спричинив був розлам і двоподіл Т-ва.

У З'їзді взяла участь делегація Гол. Управи Союзу Українських Ветеранів (СУВ) у складі Голови полк. ген. шт. В. Татарського і сот. Орловського, як теж делегат Дирекційної Ради Франц. Нац. Федерації б. Комбатантів ім. Андре Мажіно. Всі вони палко вітали З'їзд, бажаючи йому успіхів у праці.

З'їздом керувала обрана ним Президія у складі: пполк. Володимир Чорноморець — Голова; сот. А. Тарнавський і сот. А. Гахович — секретарі.

Зворушливою була хвилина передачі ген. Удовиченкові золотої відзнаки СУВ полк. Татарським серед рясних оплесків учасників З'їзду. Передаючи цю відзнаку разом з розписаним по мистецьки дипломом, полк. Татарський підкреслив, що нею вшановує СУВ свого Почесного Голову, одного з найбільше заслужених полководців війни в обороні української державности і організатора б. українського Вояцтва на еміграції, лицаря без страху і зразкового, провідного громадянина, Віцепрезидента УНР.

Наради З'їзду тривали два дні й пройшли в дуже діловій атмосфері. Крім звітових та організаційних справ, багато уваги присвячено було справі поширення звязків з іншими організаціями на чужині в напрямі створення центрального, світового, координаційного порозуміння всіх комбатантських українських організацій зі СУВ як базу цюлої акції.

З'їзд не міг оминати теж і справи двоподілу Т-ва та діяльності групи б. членів Т-ва як пп. Ковальського, Вержбицького, Созонтова, Солонаря, Бацуци та інш., що продовжують диверсію, присвоюючи для свого гуртка назву Т-ва. Під цією назвою та обіцянками грошових допомог, ця група притягає до себе без розбору незорієнтованих людей, роздуваючи себе штучно новими «членами» не нехтуючи навіть б. денікінцями. Прикрити цю пародію можна буде, на жаль, лише франц. адміністраційним шляхом і заходи в тому напрямі вже зроблено.

Гіркі слова впали зокрема по адресі Керманіча Військового Ресорту ВО УНРади ген. А. Вовка та його зверхника п. М. Лівицького, які — з причин, що їх ніяк виправдати не можна — заангажували Держ. Центр УНР в розкольницьку роботу згаданої групи, підриваючи цим самим його престиж серед б. українського Вояцтва.

Резолюції, що їх вміщуємо на кінці цієї короткої звітодавчої статті, відзеркалюють найкраще цю насправді тяжку атмосферу в якій приходиться діяти Т-ву б. Вояків Армії УНР у Франції. Проте дивлячися на бадьорий перебіг З'їзду, заслухавши звітів Управи Т-ва та звідомлень з місць, — годі не виявити подиву для покладеної праці, зразкової солідарности і вояцької правоти всього членства Т-ва в час, коли прийшлося рятувати організацію від остаточного розвалу. Прислухаючися до тієї частини

звіту Управи в якій говорилося скільки дорогого часу витрачено з конечности для протидії розкладовій акції групи Вержбицького-Ковальського, мимохіть насовувалися слова Івана Франка:

Не мовчи, коли гордо пишаючись, 6  
Велегласно брехня гомонить,  
Коли, горем чужим утішаючись,  
Зависть, наче оса та брениць  
І сичить клевета, мов гадюка в корчі —  
Не мовчи.

о - О - о

Велике моральне вдоволення принесли З'їздові численні привітання, що наплинули з всіх країн українського, вояцького поселення у вільному світі. Їх було стільки, що крім загального перечислення можемо подати лише виїмки деяких із них.

І так, Президент УНР і Головний Отаман в екзилі, др. Степан Витвицький, писав:

... Жалію, що не можу прибути на З'їзд. Пересилаю Вам мій сердечний привіт, привіт, який належиться Українським Воякам. Бажаю якнайкращих успіхів у Ваших нарадах, особливо у Ваших змаганнях для об'єднання нашого вояцтва.

Бажаю при тому скласти вислів моєї особливої пошани для Голови Вашої Установи Пана Генерал-Полковника Олександра Удовиченка, якого ясна, лицарська постать являється славою і честю Українського Війська.

о - О - о

**Архиепископ Мстислав з США, виправдуючи свою неспроможність прибути на З'їзд:**

... Тому, Пане Генерале і дорогі Побратими, тільки цією дорогою маю змогу привітати учасників З'їзду та побажати їм корисних і успішних для Т-ва праць підчас самого З'їзду. Нехай Боже Провидіння дасть Вам усім силу й далі служити ідеалам нашої славної Армії. Я ж душею і серцем завжди з Вами.

о - О - о

**Ген.-Полк. О. Загородський:**

... З нагоди З'їзду Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції пересилаю щирий вояцький привіт та найкращі побажання в працях З'їзду для здійснення намічених завдань. З'окрема, бажаю Вам, Пане Генерале, і всім пп. Делегатам на З'їзд, міцного здоров'я, всякого добра та довгих і многих літ для дальшої, успішної праці для добра поневоленої Батьківщини України.

**Ген. М. Крат з Дітройту, США:**

... Здалека надсилаю свій щирий вояцький привіт своєму Командирові — Генералові Удовиченкові та Вам Дорогі Товариші минулих боїв за Україну.

о - О - о

**Ген.-Пор. О. Вишнівський з США:**

Дорогі Побратими Зброї! Завдання, що його покладено на XXI З'їзд Членства Т-ва, є великої ваги. Сердечно вітаючи всіх Членів найстаршої нашої Комбатантської Організації, бажаю Вам завдання це позитивно вирішити і успішно перевести в життя.

Від самого початку свого існування й до сьогодні, Товариство Ваше зберегло чистоту Визвольної Ідеї й вірність тим прапорам, що під ними Армія УНР, на чолі з Головним Отаманом Симоном Петлюрою, провадила Визвольну Боротьбу. Не зважаючи на всі труднощі змагань за життя на еміграції, Товариство Ваше захувало нашу військову традицію, чуття військовости й незмінно-непохитну віру в поновне Визволення України та її світле майбутнє. У цих чеснотах українського вояка і громадянина, виховуймо майбутніх активних борців за Славу і Волю України — нашу молодь.

Остання внутрішня криза Організації — ще одна проба, що Ви її витримали — уподібнила Товариство до того вікового дуба, що його сухе листя і здегенеровані галузки відпали, а він сам залишився міцним і здоровим... Відпав-відколосвся елемент розкладу й деморалізації та ті несвідомі, що їх понесли баламутні хвилі цього елемента; відпали ці духові старці, що ще й досі не в стані зрозуміти відому стару і просту правду: Добро України не будеться на розкладі, а Доля Нації не виконується з роз'єднання її членів...

Характерним є те, що ділить тепер членів Товариства від десидентів: перші залишилися Петлюрівцями в повному розумінні цього слова, а другі, — декларуючи себе «Уенерівцями», пішли за тими, що для них «Хвильовий був теж проти Москви», а те, що через отих хвильових Петлюра згинув, Уенерівці ще й досі на еміграції, а Україна під московським чоботом, — як видно, не є для них перешкодою до зміни «вех»...

Ганебна кампанія духовних старців викликає на екрані моєї уяви рухомі картини з давно минулого часу — української Визвольної Війни. Перед моїми духовими очима з'являється славетна Постать того, проти кого скеровано цю кампанію — Командира 3-тньої Залізної

Дивізії, теперішнього генерал-полковника і недавнього Віцепрезидента УНР в екзилу, — Олександра Удовиченка. Я знову бачу той бойовий шлях генерала, що вславив не тільки його самого, але й через нього УНР Республіку. І завжди, коли згадую ті незабутні часи, почуття гордості і радості наповнює мою душу і я дякую Пану Богові за те, що мені судилося бути одним із командирів полку 3-тньої Залізної Дивізії й наочним свідком величі її Командира — тепер Голови Вашого Товариства.

Крик пігмеїв з табору ново-хвильовистів на адресу Велетня: «Розпни його, розпни його!» та приїзд до Парижу офіційної особи щоб задемонструвати свою, й тих що її післали, — прихильність до пігмеїв і тим самим підтримати пігмейське «розпни!», переносять думки мої до старо-римлян та їх оклику обурення в подібних випадках: «О темпора, о морес!...»

Дорогі Побратими! Щастя Вам усім Боже на все добре! Слава Україні! Слава генерал-полковникові Олександрові Удовиченкові! Слава Товариству б. Вояків УНР у Франції!

о - О - о

#### **Ген. Штабу Ген.-Полк. П. Шандрук з США:**

Вам, Пане Генерале, і всім воякам, об'єднаним в Товаристві, пересилаю з нагоди XXI З'їзду найкращі побажання.

З листа ГУ Товариства довідаюся, що на З'їзді буде порушено справу можливостей об'єднання всіх комбатантських організацій у цілм світі на базі УНР. Вважаю, що піднесення справи такого об'єднання є прямо пекучою необхідністю не лише в обличчі світового політичного напруження, але ще й тому, що єдина велика, й тим сильна, наша комбатантська організація буде відповідним опертям для Уряду в його зовнішні та внутрішньо-емігрантській політичній діяльності.

Не менше значення матиме об'єднана комбатантська організація для виєлімінування невідповідних елементів, які на нашому саме терені намагаються утримати в своїх руках провід для цілей особистих, евентуально вузько-партійних і провінціональних, забуваючи, що мають на своєму рахунку приналежність до тих одиниць, які не трималися, як Армія УНР, до кінця, але легко і при тім без найменших підстав, під впливом своїх політиканів, вязалися з білими і червоними москалями — нашим заклятим, потенціяльним ворогом. Знов пізніше

вислугувалися німцям, працюючи в гестапо та навіть набуваючи німецьке горожанство.  
Щастя Боже, щоб заміри перетворити в дійсність.

о - О - о

**Ген. М. Садовський, Канада:**

... Отже вітаю Вас тут всіх присутніх, а найперш дорогого Побратима, ген. штабу ген.-полк. Олександра Удовиченка...

Від щирого серця бажаю усім здоровля, а на З'їзді спокійного, ділового розв'язання проблем вояцьких, що привели б до замирення і об'єднання не тільки на терені Франції, а й у цілому вільному світі, наших побратимів зброї в одну велику ще й по сьогодні, вояцьку родину. Не забуваймо всі ми, що були вояками славного Війська Українського та про Чин великий, якого доконали гідно під зверхнім проводом Головного Отамана Симона Петлюри в часі змагань за Волю і Державність України.

Спомяніть отут про кров і муки Побратимів, що впали в боротьбі. Спомяніть незлим тихим словом молодь нашу, що віддала життя під Крутами та славних лицарів-героїв, побратимів наших, що із співом «Ще не вмерла Україна» підставили свої груди ворогові під Базаром і полягли за Матір-Україну, що впали в Зимовім Поході і взагалі на полях бою. Віддайте всім їм гідно найбільшу пошану.

Самі ж кріпіться, не здавайте позицій, не сходьте з них. Будьте з Богом, то Бог допоможе Вам перетривати час на чужині та дочекатися нашого щастя вояцького й вернутися до Краю Рідного, Народу-Мученика свого. Репрезентуйте й далі гідно й з честю нашу боротьбу, наше славне, невміруще Військо. Щастя Боже!

о - О - о

**Ген. Др. Р. Дашкевич, Австрія:**

... Бажаю успіхів у нарадах З'їзду на добро Української Державности і на славу Вояків Армії УНР.

о - О - о

**Полк. В. Филонович і пор. В. Романовський від імені Гол. Управи СУВ в США:**

... Щиросердечно вітаємо Вас на Вашому З'їзді. Просимо прийняти від нас наші палкі бажання Вам успіху у Вашій патріотичній роботі, консолідованості і спокою. Ми — Ваші побратими по зброї — тут, за океаном, уважно стежимо за життям нашого вояцтва і їх організо-



•  
незламного Вашого провідника, Генерал-Полковника О.  
Удовиченка...

о - О - о

**Майор П. Придаткевич з Шікаго, США:**

... Від щирої душі бажаю З'їздові нашого славного Т-ва успішного виконання наміченої програми і цілковитого розгрому махновщини (анархії) — яку сіють такі чорні сили... (тут подані прізвища провідників групи десидентів з дуже сильними окресленнями їхньої розкладової діяльності).

**Майор М. Олійник і пор. Ю. Вірлик від імені Союзу Українських Комбатантів Вікторії, Мельбурн, Австралія:**

Вітаючи З'їзд від Управи Союзу наших австралійських Побратимів, згадані старшини пишуть: Нас болить так само як і Вас всіх поведінка деяких несумлінних партійників, які партійні справи ставлять вище від інтересів Нації. Ці партійники, ображуючи Пана Генерала Удовиченка, образили нас всіх...

Ми, як Петглюрівці, мусимо не забувати наказів нашого Головного Отамана, а Він казав: «Скупчимося один біля одного з готовістю взаємної допомоги і перестороги і ми витримаємо всі міри і проби незалежно від цього, чи вони походять від якогось інтернаціоналу — чи від його клясичного антипода.»

Прийміть же від нас, Дорогі Побратими, найкращі побажання.

о - О - о

Крім вижче поданих, на З'їзд було надіслано привітання від: Відділу СУВ у Дорнштаті за підписом Голови пполк. І. Сінкевича; Відділу СУВ в Авгсбургу, Німеччина, за підписом Голови м-ра Н. Зіневича; Отамана Бульби-Боровця з Німеччини; Організ. Бюра Союзу Визволення України в Німеччині; Групи б. Українських Вояків в Голяндії, за підписом пполк. М. Семірозума і пор. М. Брика; Об'єднання б. Вояків Українців у Вел. Британії, за підписом Голови сот. М. Білого-Карпинця і секретаря д-ра Святомира М. Фостуна; Союзу Українців б. Вояків у Вел. Британії (телеграма); Генеральної Управи Союзу б. Українських Вояків у Канаді, за підписом м-ра І. Липовецького і сот. Д. Сачківського; Відділу СУВ в Австрії; пполк. С. Пащенко з Тулузи; групи б. Вояків Армії УНР в Крезі, Франція, за підписом М. Гаврильця, — та інш.; пор. М. Дідка з Ля Рошель, Франція, — та інш.

о - О - о

З'їзд закінчено схваленням резолюцій і переобранням дотеперішньої Гол. Управи Т-ва і Ревіз. Комісії у складі: Голова —

Ген.-Полк. О. Удовиченко; Заст. Голови — пполк. В. Чорноморець; Ген. Секретар — хор. В. Зубенко; Скарбник — хор. В. Лазаркевич; члени — пор. Калиніченко, пхор. Яворський, пор. Р. Голян. Ревіз. Комісія: Голова — сот. А. Тарнавський, члени — сот. М. Поліщук і сот. Гахович.

Окрему подяку схвалив З'їзд Голові Філії Т-ва в Оден-летіші пор. В. Калиніченкові за покладену працю для відбуття самого З'їзду у Вільру-Росанжі. Згадана Філія під довголітнім керуванням Уповноваженого Т-ва пор. Калиніченка, належить до найсильніших організаційних осередків Т-ва на Сході Франції і є зразком солідарности та відданости її членів великій справі вояцького об'єднання та збереження світлої традиції Армії УНР.

о - О - о

XXI-ший З'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції залишив по собі сильне враження діловости, вояцької єдности і справжнього побратимства.

Весь його перебіг був сповнений одним стремлінням: — зберегти Товариство в його незмінній організаційній формі, з його традиціями Армії УНР, в його понадпартійнім характері. Ціль його дальшої діяльности: — об'єднання всього вояцтва Армії УНР на чужині й прямування спільними силами зі всіма іншими вояцькими організаціями до створення Світової Федерації б. Українських Комбатантів у вільному світі.

**М. П**

## РЕЗОЛЮЦІЇ

XXI-го З'їзду Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції що відбувся в м. Вільру, на Сході Франції, в днях 8—9 червня 1963 р.

### 1

XXI-ший З'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції вітає Український Нарід на Рідних Землях, виявляє свій подив для його героїчної акції спротиву окупантові й клонить голову перед жертвами його боротьби за державне визволення України.

З'їзд запевняє Український Нарід на Батьківщині, що українське Вояцтво у вільному світі памятає про свої обовязки супроти України так само, як памятало про них в часі боїв за українську державність і в повній готовності до остаточної розправи з окупантом, діє невпинно в об'єднаному фронті визвольних сил свободолубного і демократичного Заходу проти московського, комуністичного і кольтоніяльного імперіялізму.

### 2

З'їзд вітає Пана Президента Української Народньої Республіки і Головного Отамана її Військ Д-ра Степана Витвицького,

Українську Національну Раду і все українське Вояцтво на чужині, закликаючи його до об'єднання і спільної, солідарної підтримки Державного Центру в екзилі в його змаганнях за державне визволення України.

З'їзд вірить, що при об'єднаному зусиллі всіх творчих чинників УНРади і вірного ідеї УНР громадянства, Державний Центр у скорому часі переможе внутрішні труднощі й досягне знову повноту свого авторитету в ретельній праці для добра української визвольної справи.

### 3

З'їзд стверджує, що співіснування у світі двох ідеологічно непримирних політичних блоків — советсько-московського і свободолюбного західного — не може встановити загального, справедливого і тривкого миру. Доказом цього є безупинні, велетенські зброєння обох сторін в атмосфері постійної непевності завтрішнього дня, в обличчі непереминаючих збройних і політичних міждержавних конфліктів в Європі, Азії та Африці, а навіть у західній гемісфері (Куба), цебто всюди де діє советсько-московський імперіялізм.

Розв'язку в такій ситуації можуть принести лише дві події: війна, або внутрішнє заломання державних систем советського блоку, а в першу чергу — Москви. В одному і другому випадку справа державного визволення України автоматично з'актуалізується, як основна передумова миру в середньо-східній Європі. У зв'язку з цим, перед українською політичною еміграцією стоять весь час величезні завдання пропаганди і підготовки до визвольної співдії. Виконати ці завдання зможемо не взаємним поборюванням між політичними партіями, але лише об'єднаними силами всієї української еміграції. Українське б. Вояцтво діє нині активно на чільних позиціях у всіх формах нашого політичного і громадського життя на чужині. Це дає йому в руки всі дані, щоби стати основою і рушійним чинником українського еміграційного об'єднання.

Підсумовуючи ці безперечні ствердження, і оцінюючи належно повагу політичної ситуації у світі, — З'їзд звертається до всього українського Вояцтва на чужині з закликом до об'єднання в системі Світової Федерації б. Українських Комбатантів на базі Української Народньої Республіки. Простуючи до тієї цілі, З'їзд звертається в першій мірі до Головної Управи Союзу Українських Ветеранів, що є вже конкретним завязком Федераційної співпраці значної частини б. українського Вояцтва — щоби розгорнула якнайширше акцію в напрямі створення Світової Федерації на базі скоординованої співпраці всіх українських вояцьких організацій.

З'їзд заявляє свою підтримку Державному Центрові УНР як інституції зверхніх органів державної влади самостійної України в екзилі й з вдовolenням стверджує співучасть загалу членів Т-ва у вплатах Національного Податку по біжучий рік включно. Одночасно однак З'їзд жаліє з приводу зайвого і шкідливого загострення взаємин між діючим під цю пору Виконавчим Органом УНРади та українським організованим Вояцтвом, що виявилось з особливою яскравістю на терені Союзу Українських Ветеранів, та Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції. В першому і другому випадку йдеться про вмішування Голови ВО і його Керманича Військового Ресорту у внутрішньо-організаційні й персональні справи українського Вояцтва не з метою об'єднати його, але розбивання за моментом, коли Управи цих Організацій відмовилися стати на послуги особисто-партійних інтересів, та плянів Голови ВО.

На підставі неспірних доказів З'їзд стверджує, що з вище згаданих причин було розпочато потворну дискримінаційну акцію проти Голови Т-ва ген. О. Удовиченка для виправдання заміни його особи на становищі Віцепрезидента УНР, покійним І. П. Багряним. Ця акція, безосновна у своїх наклепницьких закидах довела до глибокої кризи в Т-ві б. Вояків Армії УНР у Франції та до його жалюгідного двоподілу. В ній взяв активну співучасть Керманич Військ. Сесорту ген. А. Вовк, ангажуючи до неї Держ. Центр УНР до тої міри, що — за словами «відозви» м-ра В. Солоняря, Уповноваженого Ресорту Військ. Справ на Францію — було обіцяно і дотримано підвищення в рангах цим членам Т-ва, які підтримають акцію проти Голови свого Т-ва і його найближчих співробітників в Управі.

Ці методи розбивання єдності українського Вояцтва у Франції керівними чинниками ВО УНРади продовжуються до сьогодні. Одним з доказів цього є покликання в склад Представництва ВО УНРади на Францію з поміж українського Вояцтва виключно вихідців з Т-ва і організаторів клеветної кампанії проти ген. Удовиченка, а далі: маніфестаційна участь ген. Вовка від імені ВО у Зборах вищезгаданої групи та збойкотування ним теперішнього ХХІ-го З'їзду Т-ва на який він був офіційно запрошений, як Керманич Військового Ресорту ВО УНРади.

З'їзд з прикрістю порушує ці справи у своїх резолюціях, але не має ніякої іншої можливості запротестувати проти таких методів праці осіб, яких УНРада втримує на чільних становищах в українському екзильному Уряді, після цього, як усі інші заходи безпосередньої інтервенції не дали ніякого вислідку.

Солідаризуючися вповні з Резолюціями 7-го Делегатського З'їзду СУВ, З'їзд з притиском підкреслює, що понадпартійний характер українських вояцьких організацій є основною перед-

умовою для їх координаційного співдіяння і для втримання їх дальшого існування.

В турботі за престиж Державного Центру УНР, який ідеологічно і конституційно є самотнім легітимним продовженням найвищої української державної влади в екзилі й в обороні цілості українського комбатантського руху проти спроб його партійного розчленування, — З'їзд звертається до Пана Президента УНР і Головного Отамана Д-ра Степана Витвицького та до УН Ради в цілому з проханням вглянути в нестерпні відносини, які запанували між Виконавчим Органом УНРади та організованим українським Вояцтвом на чужині.

## 5

З'їзд заявляє повне довіря Голові Т-ва п. Ген. О. Удовиченкові й всім членам Управи та дякує їм за проведену ними дотепер працю для добра Т-ва. Одночасно З'їзд стверджує категорично, що ніякий легально проведений З'їзд Т-ва ніколи не давав будь якої повновасти б. його членам пп. П. Вержбицькому і М. Ковальському для організування безпідставного, діфаматційного процесу проти Голови Т-ва і його найближчих співробітників в Управі. З'їзд пригадує, що почавши від 18-го З'їзду Т-ва в 1958 р. одобрено було теж на всіх дальших З'їздах акціо Голови Т-ва в справі придбання і втримання Українського Дому в Парижі в руках Комбатантської Спілки. Цей Факт є наглядним запереченням мотивів, якими послуговуються на зверх пп. Вержбицький і Ковальський у своїй діяльності на шкоду доброго імені Т-ва й його масткових інтересів.

## 6

З'їзд висловлює недовіря урядовцеві Французького Офісу Опіки (ОФПРА) в Парижі п. Миколі Ковальському, якого — після смерти сл. п. проф. О. Шульгина — за підтримкою Управи Т-ва і ген. Удовиченка особисто, проведено було на цю посаду для помочі в полагоджуванні правно-адміністратійних справ української еміграції у Франції.

Своє становище, яке мусить базуватися на повній безсторонності й на лояльній службі української еміграції, п. Ковальський використовує в той спосіб, що бере активну участь в дезорганізації українського громадського життя у Франції, допровадивши м. ін. до розколу в Т-ві б. вояків Армії УНР у Франції. Зрозумілим є, що при таких методах діяльності п. Ковальського, частина українського громадянства, проти якого він виступає словом і письмом, — не може мати ніякого до нього довіря, віддаючи йому з конечности для полагодження свої справи в ОФПРА. Це тим більше, що маються докази вмисного затримування і нелояльного полагоджування справ немилих йому осо-

бисто осіб. Вслід за цим, З'їзд доручає Управі Т-ва вжити заходів для спонукання п. М. Ковальського відректися від своєї посади в ОФПРА, що ніяк не погоджується з його сторонничим виконанням обов'язків у цій установі.

## 7

З'їзд протестує проти зловживань, які від двох років тривають в т. зв. Роздільчій Міжорганізаційній Комісії Допомогового Нанзенівського Фонду. Ці зловживання полягають в тому, що поважні грошові приділи з цього Фонду, які належать Т-ву б. Вояків Армії УНР у Франції, переймає постійно від ОФПРА п. М. Ковальський для своєї групи, підшиваючи її під назву Т-ва. Це діється в час, коли наше Т-во має членів потребуючих допомоги і коли п. Ковальський у т. зв. «Протоколах з засідань» своєї групи повідомляє, що мається до розділу грошові допомоги для цих членів Т-ва, які до його групи зголосяться.

З'їзд доручає новій Управі Т-ва вжити всіх заходів, включно до інтервенції у Франц. міністерстві закорд. справ — якому ОФПРА підлягає — для справедливого полагодження цієї справи.

### **Установчі Збори б. українських вояків в Гільверсумі (Голяндія)**

1 вересня 1963 року в Гільверсумі відбулися Установчі збори б. українських вояків, які знаходяться в Голяндії, для заложення відділу Союзу Українських Ветеранів. На зборах був присутній Голова СУВ полк. ген. шт. В. Татарський. На голову зборів був вибраний пполк. Модест Семирозум, а на секретаря пор. М. Брик. По вичерпанні всіх точок денного порядку, присутні ухвалили резолюції, які подаємо нижче, а пор. Брик зачитав звернення до присутніх вояків, яке вміщуємо після резолюцій.

На Голову відділу СУВ вибрано пполк. М. Семирозума, а на секретаря пор. М. Брика.

**Присутній**

## **РЕЗОЛЮЦІЯ**

**прийнята на Установчих Зборах Відділу СУВ у Голяндії**

1. Присутні на Зборах вітають Пана Президента УНР в екзилі Доктора Степана Витвицького і Його Уряд.
2. Присутні вітають непоборного лицаря Української Армії ген.-полк. Олександра Удовиченка. Притому високо цінять Його заслуги у боротьбі за Волю України а також в організаційній праці серед Українських Ветеранів на еміграції.

3. Присутні вітають Головну Управу Союзу Українських Ветеранів а особливо його Голову ген. шт. полк. Василя Татарського.
4. Присутні клоняють голови перед тінями упавших борців за волю України.
5. Присутні засуджують розлам у лавах українських ветеранів і п'янують організаторів того розламу.
6. Присутні всеціло підпорядковуються Головній Управі СУВ і обіцяють згідно з статутом виконувати всі закони, які йдуть на добро для української справи.
7. Присутні п'янують московський колоніялізм на Українських Землях і обіцяють по змозі доложити всіх своїх сил в боротьбі проти нього.
8. Присутні вітають Архиереїв обох Українських Церков і просять їх о батьківське благословення.

Дано 1 вересня 1963 року в місті Гільверсумі (Голяндія).

За Управу Відділу Союзу Українських Ветеранів у Голяндії:

Голова:  
Модест Семирозум  
підполковник

Секретар:  
Михайло Брик  
поручник



### **Промова пор. М. Брика на закінченню З'їзду в Гільверсумі**

Високоповажаний Пане Полковнику!

Дорогі Панове-Побратими! Українські Вояки!

Вітаю Вас усіх присутніх тут на перших Зборах відділу Союзу Українських Ветеранів у Голяндії. Заходить тепер думка: — Чи потрібний нам тут відділ Українських Комбатантів?

Відповідаю: — Потрібний! І то дуже потрібний! Бо цей відділ може зробити те, чого не мають змоги зробити інші організації, що не належить до їх поля діяльності.

Не бажаю говорити тут до Вас гарними або пустими фразами, це не належить до вояків. Необхідно тут сказати тільки одне, не обіцяючи Вам золотих гір. «Кожний з нас хто вступає в лави Укр. Комбатантів мусить собі ясно з'ясувати те, що там же його велика праця. Можна навіть сказати важкий тягар. Цей тягар, кожний хто вступає в наші лави, бере на себе добровільно. Він мусить підпорядкуватися організаційній дисципліні. Мусить виконувати накази йому дані Управою. Але виконувати і не нехтувати їх.

Не вступаймо отже в члени для паради. Бо це не належить до вояцької гідности. Наше вояцтво на чужині розуміє ролю, яка йому приналежна. Воно повинно бути здоровим ядром. Цементом згоди нашої еміграції. Її національною совістю. Кожен, хто вступає в ряди нашої організації, повинен мати також свою особисту відвагу відповідати за свої вчинки.

Ми, українські вояки, повинні мати довір'я до свого проводу, довір'я до друзів-побратимів. Заступати завжди честь України, честь Українського вояка.

Будуймо на твердих основах. Сіймо чисте зерно. Творім будову, щоб сили пекельні її не захитали. Щоб утрималась вона серед бурі. Плекаймо наші вояцькі традиції. А при тому не забудьмо вказати нашому молодому поколінню вірний шлях, шлях служби нашій Батьківщині Україні.

Наші завдання тут не малі. Вшановуючи пам'ять тих наших братів по крові, які впали на полі бою будучи в інших арміях. (Маю на увазі українців з американської, канадійської і польської армії). І їхні могили до тепер забуті нами лежать тут у Голляндії. Нашим завданням є вшанувати їхню пам'ять. Щоб не були вони «Іванами безбатченками». Ось в наступному році буде 20-та річниця битви за Арнгем. Нашим завданням є піти туди. Нехай наш священник відправить панахиду за спокій їхніх душ. Бо ми вояки, також християни. А наш національний прапор, похилившись над їхніми могилами, хай пригадає їм пісню про «Червону калину». Ми сповнимо свій обов'язок, як перед ними, так і перед нашою Вітчизною.

Нас жменька. Але нехай та жменька леліє прикладом для інших. Працюймо в повній самопосвяті. Працюймо не за заплату. Найкращою заплатою для нас буде, коли інші братимуть приклад з нас. Не потрібно нам членства, яке вступаючи до організації має на думці тільки розкладову працю. Тих, які ставлять свою партію, свої особисті інтереси вище, як загальну працю для України, нам тут не потрібні.

Дорогі Побратими! І Ви старші і Ви молодші. Покажімо нашу творчу працю. Помагаймо самі собі, а Бог нам допоможе.

Схилимо голови перед упавшими нашими побратимами, які зложили свої буйні голови на полі слави.

Слава нашій неупокореній Україні!

Поручник М. Брик

### З життя Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції

#### Українське б. Вояцтво на Конгресі б. Французьких Комбатантів

В м. Бордо, у південно-західній Франції, в днях 31. 5. — 3. 6. 1963 р. відбувся 39-тий Конгрес Французької Національної Федерації б. Комбатантів ім. Андре Мажіно. Почесне головування в Конгресові прийняв міністер б. Комбатантів уряду Де Голя п. Сентені, який спеціально в тій цілі приїхав до Бордо. Крім нього вітали Конгрес численні репрезентанти військового і політичного світу Франції, підкреслюючи своєю приязністю тісний



*Делегація тов. бувших Вояків Армії УНР у Франції на З'їзді французьких комбатантів ім. Мажіно.*

*З прапором поручник В. Калиніченко, з права другий ген. О. Удовиченко третій зліва пор. Р. Голіян.*

зв'язок, що об'єднує б. Французьке вояцтво з діючими силами відродженої Франції.

Т-во б. Вояків Армії УНР у Франції, яке від 1927 р. є афільшоване до Федерації ім. Андре Мажіно, було репрезентоване на Конгресі делегацією у складі Голови Т-ва ген.-полк. О. Удовиченка, пор. В. Калиніченка, пор. Р. Голіяна, хор. В. Лазаркевича та зв'язкового Гол. Управи на округу Бордо-Ля Рошель, хор. М. Дідока. Наша делегація була зустрінута на Конгресі дуже сердечно з виявами щирого побратимства, що створилося в продовж десятиліть Французько-українського співіснування в організаційних рядах Федерації. Блакитно-жовтий прапор Т-ва замайвав знову серед десятків Французьких прапорів підчас де-

філяди перед Пам'ятником Поляглих, клонився з ними під час Богослуження перед вівтарем бордоської катедрі, і пишався серед них на президіяльній естраді Конгресу як свідоцтво української приязності і комбатантської солідарності з б. Французьким вояцтвом.

Крім маніфестаційної сторінки, співучасть нашої делегації в Конгресі принесла також чималу користь в пропагандивній ді-

*Зустріч на з'їзді  
французьких  
комбатантів  
ім. Мажіно  
п. ген.-полковник  
О. Вдовиченко  
з командуючим  
воєною округою  
Бордо ген. армії  
Дельтеєм*



лянці. На Конгрес з'їхалися делегації зі всіх департаментальних осередків Федерації, що дало нашій делегації змогу не лише відновити старі зв'язки, але й доповнити їх новими контактами. Практично скріплено таким чином співдію провінційальних осередків нашого Т-ва з дотичними відділами Федерації й запевнено можливість тіснішого опертя нашого б. вояцтва на французькі чинники на місцях, — що в ділянці інтервенції в організаційно-адміністративних, а навіть особистих справах нашого членства має завжди поважне значення.

Цікаві й корисні були зокрема розмови, що їх відбули члени української делегації при різних нагодах з визначними учасниками Конгресу. Між інш., ген. Удовиченко і пор. Голіян мали зустріч з президентом Французького парламенту п. Шабан-Дельтеєм й з командантом військової округи Бордо, армійським генералом п. Дельтеєм.

Конгрес закінчено товариським бенкетом в часі якого, після

промови мін. Сентені, в черзі інших промовців, виступив до мікрофону з привітанням від імені Т-ва б. Вояків УНР у Франції хор. Дідок. Сердечно, вояцьку промову нашого делегата приявні нагородили бурхливими оплесками, серед окликів «Вів Юкрен!» («Хай живе Україна!»).

З Конгресом Французької комбатантської Федерації в Бордо обернулася ще одна сторінка в історії Т-ва б. Вояків Армії УНР



*Зустріч української делегації від Товариства б. Вояків Армії УНР:  
В середині през. французького парламенту п. Шабан-Дельмас.  
Праворуч п. ген.-полк. О. Удовиченко, ліворуч п. пор. Р. Голян.*

у Франції. Сторінка, що вміщає в собі лише позитивне і корисне для Товариства взагалі й для української справи зокрема. В той самий час українська дійсність на еміграції записує другу «вояцьку сторінку», ні позитивну, ні корисну, від якої віє духом степену і від якої паленіє обличчя кожного чесного українського вояка і громадянина.

**Іван Цапко**

Полковник Армії УНР

## **Клясичний бій кінноти під Сидоровом**

По відступі польських військ на північному фронті під тиском Червоної Армії аж до р. Вісли і під Варшаву, в початках липня 1920 р., Українська Армія продовжувала вперто боронити свій відтинок фронту, успішно стримуючи наступаючого ворога. Врешті з 14 липня українське військо заняло позиції на правому, західньому березі р. Збруча — від Дністра до Гусятини.

Тут Українська Армія успішно відбиває всі атаки ворога. Паралізуються всі настирливі спроби ворога сфорсувати ріку Збруч з метою очевидно прорватися в запілля, відкривши шлях червоній кінноті, що скупчувалася в поважних силах перед фронтом для остаточного розбиття Української Армії. Дуже сильні бої провадились в районі Шидлівці-Сидорово, де ворог підтягнув значні сили піхоти та кінноти й майже кожного дня наступав на Збруч, переходячи цю річку.

Відтинок фронту проти цих большевицьких сил займала 3-я стр. Залізна дивізія під командою ген. Олександра Удовиченка. Ця дивізія своїми контр-атаками не тільки паралізувала, але й відкидала ворога знов за Збруч. Ці бої витримувала Залізна дивізія несучи поважні втрати забитими та пораненими, але й ворог мав теж великі втрати. Особливо дошкульними були атаки ворожої кінноти, проти якої при 3-ій Залізній дивізії не було відповідно більших кінних сил.

Між іншими, враховуючи ситуацію на цьому боевому вітинку, польське командування, як допомогу й для зміцнення фронту 3-ї Залізної дивізії, було надіслало з своєї резерви піхоту — етапові курені. Стався теж випадок, що в одній атаці ворожа кіннота наскочивши на один з цих польських куренів, майже повністю його вирубала.

Ворожі сили, що наступали на фронті Залізної дивізії, скупчені попередньо на лівому, східньому березі Збруча мали коло чотирьох полків піхоти, окрему бригаду кінноти, та ще один кінний відділ, можливо дивізіон, або полк.

З огляду на загрозливу ситуацію на цьому відтинку боїв, з наказу Командарма, для ліквідації ворожої кінноти, туди було спішно перекинено з армійської резерви Окрему Кінну Дивізію,

якій поставлено завдання, з допомогою кінноти 3-ї Залізної дивізії — знищити ворога.

Окрема Кінна Дивізія на той час мала в своєму складі такі частини: Кінний полк Чорних Запорозжців, 1-й кін. Лубенський ім. Максима Залізняка полк, 3-й кін. Чигиринський полк та Окр. кінний курінь ім. Івана Сірка, разом до 1.200 шабель та Кінно-гірський гарматний дивізіон.

Штаб ОКД своєчасно отримав відомості про ситуацію від командира 3-ї Залізної дивізії. Наперед до с. Кривенького був висланий старшинський роз'їзд. Коло 8 год. ранку 25 липня, колона Окремої Кінної Дивізії на чолі з командиром ген. Іваном Омеляновичем-Павленком і Штабом — підходила на бугор (схід) с. Кривенького. Чути було сильну стрільянину від Збруча і тут же трохи нижче, спереду села.

Цього ранку ворог, в складі трьох полків 123 пішої бригади, намагався збити зі своїх становищ частини 3-ої Залізної дивізії, що ставили рішучий спротив нищучи ворога, але всеж більшовикам пощастило захопити Сидорово. Зараз же після цього на відступаючу українську піхоту, що відходила в напрямку на с. Кривеньке, блискавичною атакою кинулась більшовицька кінна бригада. 3-ій кінний полк та інші кінні сотні 3-ої Залізної дивізії теж відходили перед переважаючими силами ворожої кінноти.

Командир Окремої Кінної Дивізії, зі штабом, підїхав до вітряка коло шляху, а Кінний полк Чорних Запорозжців, що йшов чоловим в дивізійній колоні, якраз підходив до того місця де зупинився Штаб дивізії. Майже весь простір до Збруча було досить добре видно. І тут всі при Штабі ОКД зауважили, що прямо з протилежного, невеличкого горба, у віддалі яких 300—400 кроків, в цей бік летіла в атаку група большевицької кінноти коло 400 шабель, з криком «ура», бо вони зауважили якусь українську кінноту, напевно наш старшинський роз'їзд, що був спереду дивізії. Всієї ж ОКД ще не було їм видно, бо вона підтягалася за горбом через Кривеньке.

Глянувши вперед, командир дивізії ген. І. Омелянович-Павленко крикнув до полковника Олекси Алмазова (що був при Штабі), «Тимчасово прийміть команду!..» а сам на чолі свого конвою до 30 козаків та їх командиром підхорунжим Сулейманом, вихопивши шаблю — кинувся на зустріч червоним, й доскочивши до ворога почав рубати за всіма правилами, в чім був мистец. В цей же час полк. Алмазов дає наказ полк. П. Дяченкові з полком Чорних Запорозжців йти з місця в атаку, щоб знищити цей кінний відділ червоних, та підтримати комдива.

Полк. Петро Дяченко, кількома стрибками свого боевого вороного, вискочив наперед, повернувся в сідлі й скомандував — «Чорні... шаблі геть!.. Списи до бою... в атаку... за мною!»

й понісся карером вихопивши шаблю. А «Чорні», на скоку розгортаючись, до бою на смерть, як і на прапорі їхньому написано, рвонули так, що за цокотом копит, та лоскоту збитих грудок землі й ворожі стріли заглушили. Зараз же з розгону врубались Запорожці, випереджаючи свого командира полку й почали «розносити» на шаблях ворога.

Між іншим, за полк. П. Дяченком, пролітав коло вітряка в атаку, на чолі якоїсь сотні сотник Дяченко Віктор, брат полковника, старшина високого зросту, у якого ворожа куля певно перебила путлице від лівого стремена і сотник поклавшись на коня, з шаблею в руці галопував на рубку ворогів, часом черкаючи лівою ногою по ріллі...

Враз було скінчено з цим кінним відділом червоних, до сотки їх зрубали «Чорні шлики», а решта кинулась назад. Ген. І. Омельянович-Павленко з конвоем повернувся до вітряка з закривавленою шаблею...

Там же стався один характерний епізод, а саме — коли Чорні Запорожці прямо з дивізійної колони, що підходила до вітряка на околиці с. Кривенького, пішли в атаку, з протилежного ворожого боку, через їхні лави, верхи на коні чвалала якась жінка.

З вигляду молода дівчина, в білій блузі й чорній спідниці. Сиділа на коні по мужеськи й проїжджаючи збоку колону Окремої Кінної Дивізії, кричала: «Де є курінь Кармелюка!...»

Ніхто зі старшин, та козаків такого куріня не знав й не міг відповісти де б він мав знаходитись. Так, та дівчина й проїхала без перешкод в запілля. Пізніше, один сотник оповідав командирові 4-го кін. Ніженського полку, що ця особа таки була медичною сестрою в Українськiм курiні ім. Кармелюка. Вона була захоплена до полону большевиками, котрі заставляли її працювати на фронті. Під с. Кривеньким, вона користаючись з боевої метушні, скочила на якогось що підвернувся коня й під кулями, щасливо втікла від большевиків до українського війська.

Та ось до Штабу ОКД підїхав один старшина з кількома козаками від командира 3-го кін. полку Залізної дивізії полковника Михайла Фролова з повідомленням, де знаходиться його полк, та про те, що 3-а Залізна дивізія відходить зараз в цьому напрямку (на Кривеньке) під захист української кінноти (ОКД).

Кінна артилерія полковника Алмазова бере під обстріл ворожі кінні лави й піхотні розстрільні. Під схвальні вигуки кінноти, «О, гармати наперед!» виїхали ще дві батареї. Малі гірські гармати заскакали як жаби по ріллі, вже є за кущами й лише чути команди хоробрих, гарматних старшин — «Два набой... Біглий!» Влучні гранати розривають ворожі групи, а шрапнелі їх покривають.

Потрібною є швидка, рішуча дія, бо у великій небезпеці опинилася вславлена піхота Залізної дивізії тиснена ворожою кіннотою. Під командою ген. І. Омеляновича-Павленка окрім своєї ОКД була ще кіннота 3-ої Залізної дивізії, разом коло 1.500 шабель.

Командир Окремої Кінної Дивізії дає наказ двом полкам, 1-му кін. Лубенському й 3-му кін. Чигиринському, на швидкому алюрі перейти вправо від с. Кривенького з тим, щоб вийти на ліве крило большевицької кінноти.

Кінний полк Чорних Запорозжців веде наступ в чоло червоної кінної бригади і в той же час кінний полк Залізної дивізії полк. Фролова переходить в атаку з правого крила большевицьких сил. Командир ОКД, з резервою — Окр. кін. курінь ім. Івана Сірка, йде за Лубенцями й Чигиринцями.

Терен на якому в цей день розвинулись боеві операції нашої кінноти виглядав так: правий, західній берег річки Збруча, при самій річці був порослий невеликим лісом і чагарниками. Простір між Сидоровом та Кривеньким це горбиста долина, частинно під збіжжям. На південний схід від села Кривенького був пересілок та чагарники. Цей терен сприяв атакам кінноти. Далі, точно оцінена загальна ситуація й відповідні розпорядження командира ОКД дали позитивні наслідки.

Коло год. 10-ої, вліво від с. Кривенького, враз припинилась стрілянина й залунало могутнє «Слава!» Чути лише гарматні вибухи. Потім ще сильніше чути «Слава!» Це полк. П. Дяченко повів полк Чорних Запорозжців в атаку. Ще далі залунало «Слава!», «Ура!» й знов «Слава!» враз із густою кулеметною стріляниною. Там під прикриттям кулеметного вогню, кінна група полковника Фролова, обійшовши праве крило червоної кінної бригади — пішла в атаку.

Коли підходили Лубенський і Чигиринський полки на визначене їм для атаки становище, то йшовший спереду Чигиринський полк большевики зустріли вогнем. Полк спішив дві сотні й кулеметну сотню й відкрив теж сильний вогонь по ворогові. Червоні заметушилися і стали поволі відходити.

Прибувший в цей час командир дивізії кидає ці два полки в рішучу атаку на ліве крило ворога. Замайоріли червоні башлики нашого козацтва, заблищали на сонці сотки шабель... З боевим покриком «За Україну, Слава!» в увесь мах коней доскакують козаки до червоних лав, дехто вже й поміж ними. Почалась рубанка... Червона кіннота, вкриваючи поле зарубаними й пораниними, кинулась в паніці відступати до Сидорова, очевидно, шукаючи прикриття у своєї піхоти. Командир ОКД з Кінним курінем «Сірків» сам пішов в обхід більшовицької піхоти під Сидорів.

Під Сидоровом залягли в розстрільних, та легких окопах частини 123 пішої бригади. Наша кіннота йдучи «на хвості» решток ворожої кінної бригади, вривається в більшовицькі розстрільні й починає сікти піхоту. Майже одночасно, Окр. кін. курінь ім. Івана Сірка, що був надійшов з півдня між Сидоровом і становищами частин 123 бригади, бере їх під вогонь своїх кулеметів, а потім кидається в атаку, дорубуючи піших і кінних.

Як наслідок цих боєвих операцій дня 25 липня, до 11 години ранку, Окрема Кінна Дивізія вщент розгромила ворога. Була знищена вся ворожа кіннота й два полки піхоти 123 пішої бригади враз із командирами тих полків. Командир большевицької кінної бригади був забитий. На ньому в полевій сумці було знайдено посвідку ще з царських часів, що то був ротмістр 10 гусарського Інгерманландського полку. А політичний комісар тієї бригади, оточений козаками у фільварку коло Сидорова, на заклик здатися — застрелився.

Було захоплено 34 кулемети, 3 полевих гармат, коні й усе військове майно червоних та з 11 санітарних возів (тачанок) з медикаментами й мед. сестрами.

Окрема Кінна Дивізія втратила 2 козаків забитими, було поранених 33 козаків і 3 старшин.

В цьому кінному бою брало участь до 2.500 шабель з обидвох сторін.

Після бою, командир ОКД дав наказ командирові 1-го кін. Лубенського полку пройти з полком над м. Гусятин на Збручі, зайняти побережжя з нашого, західнього боку р. Збруча й стежити за можливим там ворогом, до відклику. В короткому часі сотник А. Голуб доніс, що зі своїм полком спокійно заняв крайні будинки Гусятини й надіслав стежі по березі в обидва боки. На протилежному березі в Гусятині присутности ворога не було виявлено.

Штаб ОКД з ген. І. Омеляновичем-Павленком розташувався під лісом на південь від Сидорова, щоб відпочити перед збором всієї Окремої Кінної Дивізії й новим походом.

Прибувши до Штабу командирам частин, а з ними і полк. М. Фролову, комдив, вислухавши звіти, висловив подяку за славетні боєві дії й блискучу перемогу над ворогом в цьому клясичному бою кінноти.

# КОМУНІКАТ

## Української комбатанської ради у Великій Британії

Приймаючи до уваги конечну потребу посилення і скріплення українського комбатантського руху в усіх його ділянках, а зокрема в площині студій військовознавства й розробки необхідних плянів загальної дії українського комбатантського сектора у вільному світі, — представники українських комбатантських організацій на терені Великої Британії визнали доцільним зробити заходи в цілі створення спільного координаційного центру в цій країні.

У висліді підготовки, зустрічей і нарад, представники українських комбатантських організацій у Великій Британії — Клуб Старшин Українців, Союз Українців бувших Вояків, Філія Легії Українських Повстанців і Симона Петлюри Фронт, які з повним зрозумінням і прихильністю поставились до заклику Об'єднання бувших Вояків Українців у справі створення комбатантського координаційного центру, рішили покликати до життя Українську Комбатантську Раду у Великій Британії.

Третього березня, 1963-го року редставники таких українських комбатантських організацій: Клуб Старшин Українців, Обеднання бувших Вояків Українців, Союз Українців бувших Вояків, Філія Легії Українських Повстанців і Симона Петлюри Фронт, — підписали Тимчасовий Правильник Української Комбатантської Ради, а на черговому засіданні, що відбулося 10-го березня, 1963 року, уконстатувалася Президія цієї ж Ради.

### Завдання Української Комбатантської Ради:

1. Репрезентація українського комбатантського життя на терені Великої Британії перед українськими комбатантськими організаціями в різних країнах вільного світу й затіснення співпраці з ними, в рамках якої повинна розглядатися можливість покликання європейського, а після й світового українського комбатантського координаційного центру.

2. Репрезентація українського комбатантського життя у Великій Британії у взаєминах із чужонаціональними комбатантськими організаціями в цій країні.

3. Організація спільних комбатантських акцій та заходів у неспірних справах.

4. Студії модерного військовознавства, опрацювання матеріалів, видавнича діяльність та співпраця з українськими установами, які займаються дослідями в ділянці українського військовознавства.

5. Розглядання можливостей поширення координаційної платформи та тіснішого пов'язання заступлених в Українській Комбатантській Раді комбатантських організацій.

Українська Комбатантська Рада, в основу якої покладена політично-партійна незаангажованість, ні в чому не обмежує свободи дій окремих українських комбатантських організацій, які входять до її складу, й діючих згідно з їхніми статутами, традицією та дотеперішньою практикою. До Української Комбатантської Ради не можуть входити комбатантські організації з протипуукраїнським або комуністичним забарвленням.

Цей Комунікат підписали в алфавітному порядку:  
Клуб Старшин Українців:

Голова Полк. ГПШ. В. Малець

Секретар Пор. І. Цікало

Об'єднання бувших Вояків Українців:

Голова Сотн. М. Білий-Карпинець

Секретар Д-р С. М. Фостун

Союз Українців бувших Вояків:

Голова Хор. Мтр. С. Онисько

Секретар В. Хомяк

Симона Петлюри Фронт:

Голова Майор М. Коцук

Секретар Пор. Інж. Г. Кагукало

Філія Легії Українських Повстанців:

Голова С. Храпливий

Секретар Я. Панасюк.

Згідно з постановою Ради від 5-го травня, 1963 року, цей Комунікат оприлюднюється в українській пресі, й порядком інформації подається до відома всім українським комбатантським організаціям у вільному світі.

За Президію УКРади:

Полк. ГПШ. Віктор Малець

Голова

Д-р Святомир Фостун

Секретар

# Слово до Укр. Вояків з привду делегатського з'їзду Союзу Бувших Укр. Вояків в Канаді

В бюлетені, що його видає СБУВ в Канаді, подані резолюції винесені на З'їзді того Союзу, який відбувся в днях 18-19-го травня 1963 року.

Ознайомившись з тими резолюціями, просто не хочеться вірити, що то все винесли ті, які називають себе б. вояками армії УНР і петлюрівцями.

Між двома останніми з'їздами тієї вояцької організації заїснували важливі події і факти, однак про це в резолюціях не знайшлося місця. Це вказує на те, що аранжерам згаданого З'їзду залежало провести партійні резолюції, що їм наказали їхні партійні «вожді».

Нас не дивує поведінка вояків-партійців майорів: Липовецького, Битинського, Федоренка і інших, але дивує нас постанова присутніх на тій асамблеї пп. генералів. Жоден з них, наприклад, не забрав голосу в справі нашого заслуженого генерала Удовиченка, якого вже довший час очорнює купка людей у Франції. Вони також не застерегли З'їзд в справі винесення «подяки» Керівникові Військового Ресорту ВО УНРади ген. Вовкові, що своєю «діяльністю» започаткував розбивавчу акцію серед б. вояцтва та продовжує її і далі.

Генерал Вовк перебуваючи на становищі Керівника Ресорту Військових Справ, був ініціатором Постанови Головної Управи СУВ з дня 9-го липня 1961 року, проти перенесення ДЦ УНР за океан. Власне із-за тієї Постанови і інших подій, і розпочався конфлікт СУВ з п. Лівичьким, який гостро виступив проти неї. Тією Постановою, СУВ в Німеччині підтримав позицію п. Президента С. Витвицького, і нерозважна затія п. Лівичького мусіла впасти.

Ось, що писав п. ген. Вовк в своєму листі з дня 13-го листопада 1961 року до Голови СУВ п. полк. Татарського:

«Нині хочу вернутись ще до Народи СУВ з дня 9. VII. 61 р., яка, на мою думку, була зворотнім пунктом в трагічній ситуації Д. Ц. УНР і урятувала його від руїни».

Отже, за що саме З'їзд б. Українських вояків в Канаді вносить подяку генералові Вовкові? За наведений вище дослівний уступ з листа ген. Вовка до полк. Татарського, чи може за опортунізм, що його виявив ген. Вовк, після 5-ї Сесії УНРади, коли він знов був покликаний на становище

Керівника Військових Справ, і зараз опинився в числі підголосників п. Лівницького, якими є п. п. Я. Закревський в Австралії і редактор «Бюлетеня» майор Липовецький в Канаді?

Чи хоч один з панів делегатів, які схвалювали ці жалюгідні резолюції підтримав в той час п. Президента, що є і нашим Головним Отаманом військ УНР? Ні! Ті, які свого часу, не забрали голосу ті, що писали до п. ген. Удовиченка листи, в яких обурювалися на той політичний торг, що його зробив п. Лівницький, а таких листів з Канади були десятки. Чи така поведінка пп. делегатів дає їм право називати себе правдивими вояками? Але перейдемо до деяких точок тієї резолюції.

**Точка 3.** «З'їзд вітає героїв арсеналу». Це дуже гарно звучить на словах, але чому З'їзд не запротестував проти, того, що деякі вояки, за вказівками згори, очорнюють найбільшого героя того ж арсеналу п. ген. Удовиченка. Навіть подали заяву проти героя нації ген. Удовиченка до чужинецького суду. Чи це не перфідія?

**Точка 4.** «З'їзд вітає Керівника Військового Ресурту ВО. ген. Вовка». — Того самого ген. Вовка, що впровадив хаос в підвищеннях, підтримує групу Вержбицького-Ковальського, що судиться з ген. Удовиченком, розписує провокаційні і брехливі листи проти Голови СУВ полк. Татарського і проти самого СУВ. В цій же самій точці З'їзд уважає за актуальне змінити назву Бюлетеня СБУВ. З цим ми цілком погоджуємось, але хочемо ще від себе додати, що вже давно нагла потреба змінити не тільки назву журналу, а і зміст його, бо замість того щоб йти разом з життям, редактор Бюлетеня п. Липовецький живе в полоні минулого і переживає ті події, про які ми всі вже сотки разів читали і самі переживали.

**Точка 5.** «З'їзд стверджує факт непорозумінь серед українського вояцтва в Європі». Внескодавець цієї точки допустився фальшування дійсного стану, бо в Європі вояцтво давно вже об'єднане на базі СУВ в Німеччині і, лише мала групка п. п. Вержбицького і Ковальського є поза ним. Лише ця групка людей вносить заколот, виступає проти ген. Удовиченка і закидає українські військові організації, пресу і поодиноких осіб своєю жалюгідною писаниною. В тій же точці, З'їзд вітає відділ СУВ в Аделаїді, який підняв заколот проти своєї Централі в Європі, і схвалює його заходи, щодо об'єднання вояків в Австралії. Цей уступ не можна назвати інакше як гротесковим. В Австралії є три комбатантських організації. З них дві, що не провадять партійної політики, хоч і мають у себе декілька партійців, а третя ком-

батантська організація, на чолі з шполк. Я. Закревським втратила назву вояцької і переродилася в партійну організацію. Вона за заколотницьку працю розв'язана і на підставі нашого статуту не має права більше називатися відділом СУВ.

**Точка 6.** В цій точці З'їзд відмічає нібито не військову поведінку деяких старшин армії УНР в Німеччині і категорично засуджує полк. Татарського. Ну щож, кожному вільно робити, що він хоче, коли нема здержуючої сили, коли нема військової солідарности, почуття відповідальности і правдивої оцінки нашої політичної ситуації в УНРаді, що витворилася завдяки «торговельній» політиці п. М. Лівницького. Ця «політика» п. М. Лівницького і змусила вояцтво забрати свій голос в тій справі. Люди, які живуть ще двадцятими роками не можуть правдиво і об'єктивно оцінювати ситуацію в 1963 році. В визвольній боротьбі 1917-1921 рр. Уряд УНР, на жаль, не вжив рішучих заходів, щодо ліквідації зрадницької діяльності українських комуністів, за це армія УНР розплачувалася своєю кров'ю. Ми, українське вояцтво, не можемо допустити такий стан в 1963 році. Тому вояцтво УНР і виступає проти прихильників і глорифікаторів українських комуністів, і їх політичного союзника, М. Лівницького.

Для того, щоб підважити силу Союзу Українських Ветеранів, панове делегати «констатують не військову поведінку» деяких старшин армії УНР в Німеччині. Ні, панове, мова йде не про деяких, а десятки і більше старшин, що разом з вояками, що їх об'єднує СУВ, складаються з сотен осіб, яким Ви насмілилися закинути «не військову поведінку», забуваючи про Вагнв власну поведінку, коли партійні вендесівські порахунки п. М. Лівницького з полк. Татарським Ви ставите на поряток денний на вояцькому З'їзді. Засуджуючи полк. Татарського, що має довір'я СУВ, Ви засуджуєте цілу організацію, бо він є Головою тієї організації.

У відмінну від Вашого об'єднання, СУВ є військово-демократичною організацією, і тому всі рішення виносяться і запроваджуються в життя не Головою, а Управою, а у важливих питаннях, рішення виносяться З'їздом СУВ.

Не полковник Татарський скерував вістря на розвал Державного Центру УНР, а партійний шеф майора Липовецького п. М. Лівницький, який хотів для рятування своїх позицій, але на шкоду ДЦ УНР, перенести його до США. Як би п. Липовецькому це вдалося зробити, то по певному часі, ДЦ УНР, або перестав би існувати, або в кращому випадкові, став би подібним до інших місцевих політичних організацій

на терені США. Головна Управа СУВ на чолі з полк. Тарським і виступила тоді проти тих несерйозних потягнень п. М. Лівницького і в той спосіб урятувала ДЦ УНР, як про це і писав ген. Вовк.

Пан М. Лівницький, ще більшу шкоду спричинив ДЦ УНР тим, що висунув на Віцепрезидента головного представника УРДП, котрий свого часу на нараді бльоку демократичних партій, що входили до складу УНРади, сказав п. Лівницькому, в присутности багатьох свідків, таке: «Ви уенерчики, сиділи в тій Варшаві і тільки смерділи». Ось ці слова колишнього Вашого «Віцепрезидента» і окреслюють його пошану до УНР і його екзильного Уряду.

Українському вояцтву на еміграції вільно солідаризуватися з урядуючими, чи з опозиційними партіями в ДЦ УНР. Цим разом, ми солідаризуємося з останніми, бо вони так само виступають і борються проти такого «Віцепрезидента» і його протектора, як і ми.

**Точка 7.** В цій точці вітається прагнення українського вояцтва до поєднання. Вітаємо таке поєднання і ми, але СУВ пішов далі, бо вже започаткував таке поєднання, але воно натрапляє на великі труднощі з боку вояків, які рахують себе в першу чергу партійцями, як це роблять панове старшини Я. Закревський і Липовецький, і які хотіли б таке поєднання обернути на знаряддя якоїсь партії, УНДС, чи УРДП. Правдивий вояк повинен бути чесним і діяти відповідно вояцькій моралі, тоді ніколи не буде непорозумінь в вояцьких лавах, бо відійдуть ті, які з наказу своїх партійних вождів провадять у їх лавах партійну політику.

В зв'язку з тим, що ДЦ УНР опанували сили, що вважають УНР лише за форму і ті сили, заповнюють ту форму червоним змістом, а Голова ВО п. М. Лівницький пішов на активну співпрацю з тими силами, наш ДЦ УНР, за який ми проливали свою кров, знаходяться в небезпеці, обернувся в «червону квітку».

Тому Головна Управа СУВ, закликає всіх кол. генералів, старшин і вояків армії УНР, все вояцтво, що стоїть на державних позиціях Української Народньої Республіки, поставити перед Паном Президентом УНР в екзилі, Д-ром Ст. Витвицьким, питання про конечну потребу, скликання надзвичайної Сесії УНРади для реорганізації ДЦ УНР на широкіх демократичних підставах, за участю всіх сил, що стоять на плятформі УНР, і де не було б «своїх юд-запроданців», як писав сл. пам. Симон Петлюра в своєму ЗАПОВІТІ.

**Головна Управа СУВ.**

# ВІЙСЬНОВА ХРОНІКА

Політична ситуація у світі, mimo постійних декларацій про волю до замирення між демократичними державами Заходу та комуністичним блоком Євразії, — не виходить зі стадії воєнної підготовки. Це зрозуміле, бо не може заіснувати мир у світі в епоху безперервного наступу комунізму, як ідеологічної та мілітарної сили, на вільні ще держави і народи земної кулі. Обі сторони ховаються за гаслом «оборони миру», яке має виправдати загальне озброєння світу, що дійшло вже нині до апокаліптичних розмірів.

Беручи на увагу загальне зацікавлення наших Читачів справами сучасної воєнної проблематики, починаємо з цим числом «Українського Комбатанта» постійну хроніку розвитку воєнної підготовки в цілому світі. Матеріали для цієї Хроніки черпаємо з доступних нам джерел, як: «General Military Review»; Ed. NATO; «Wehrkunde»; «Revue de la Defense Nationale»; «Allgemeine Schweizerische Militärzeitung» та ін.

## Сполучені Штати Півн. Америки

Розбудова атомного вираяду поширена на всі роди збройних сил США, досягає фантастичних успіхів. Після серії експериментів зменшено вагу бомб і головиць вже до такої міри, що воднева бомба силою 20 мегатонів, важить нині приблизно стільки, скільки важила атомна, заледве 20-кілотонова бомба, що її скинено на Гірошіму. Вслід за цим, величезні бомбардувальники Б-52 можуть забирати по 2 бомби тої апокаліптичної сили. Під сучасну пору головні зусилля спеціалістів керуються в напрямі зменшення ваги водневих головиць аби можна було ви-зброїти міжконтинентальні ракети «Атлас» і «Титан» головицями силою 10 мегатон, а не як дотепер, силою «ледви» 4 мегатон TNT.

Після шести невдалих спробах вдалося нарешті вистрілити нову відміну А-3 ракету «Поляріс», якою будуть ви-зброєні атомні підводні кораблі «атлантийського пулю» (з'єднання). Пакету вистрілено лише на 1.800 миль, в час коли її максимальний до-сяг має дійти до 2.500—2.800 миль.

З ділянки космічних ракет, обсерваційних та телетехнічних, слід згадати про викинення в космос ракети «Блю Скут», якої призначення тримається в тайні; а також про підготовку впро-вадження в орбіту землі обсерваційного сателіта «Синкейм», який на віддалі 22.300 миль має «висіти» постійно над одною точкою нашого глобу. З великими труднощами, а проте успішно, проводиться даліше удосконалення іншого обсерваційного са-

теліта «Мідас», що коштувало дотепер 400 міль. доларів. Велетенська ракета «Сатурн», що осіню ц. р. має викинути сателіта вагою 9 тон, пройшла вже свою 4 пробу зі значним успіхом.

Технічних доповнень вимагає ще нова відміна підводної ракети «Поляріс III», якої вистріл вдавця вповні лише тричі на 12 спроб в цілому, при чому її досяг все ще тримається на 1.900 милях, замість передбачених 2.800 миль. Зате вповні вдалими були нові досвіди з міжконтинентальними ракетами «Титан» і «Майнютмен», як теж з вистрілом ракети «Еробі» в напрямі сателіта «Експльорер 7». Ген. Фіргасн керівник досвідного центру виявив нещодавно, що мається в підготові новий тип ракет на пересувальних викиднях з досягом до 4.800 кілометрів. Може деякого зацікавить вістка, що Пентагон розписав конкурс на ракетну голову з телевізійним надайником, що давав би змогу контролювати докладність поцілу.

З дальших надзвичайних осягів слід відмітити:

— зістрілення ракети «Атлас» протиракетною ракеткою «Зевес» хоч їхні викидні були віддалені від себе на 4.500 миль, а ще й до цього, ракета «Зевес» не мала атомного головища,

— експльодування водневого головища, т. зв. «райдужної бомби» в силі 10 мегатон на висоті біля 350 кілометрів,

— перше в історії освітлення місяця при допомозі т. зв. «оптичного мазера», що його винайшов інститут технології в Месесушес.

В ділянці охорони воєнних атомних споруд, велике значення має закінчення підземних викидень міжконтинентальних ракет, яких побудова тривала понад 4 роки, при співдії біля 5.000 всяких підприємств та понад 2-х мільонів спеціалістів та робітників. Ці цифри доказують величезний воєнний потенціал США, тимбільше, що крім викидень треба мати ще відповідний запас ракет та атомних головищ. США мають вже понад 40.000 готових головищ і бомб, а вцьому — як це недавно заявив відомий амер. спеціаліст проф. Ляпп — понад 1.000 водневих головищ і бомб та готовий матеріал для продукції в короткому часі дальших 50.000.

В горах Чейн, коло Колорадо Спрінг, побудовано підземні приміщення для головного штабу протилетунської оборони, коштом 66 міль. доларів.

**Морські зброєння:** В скорому темпі розбудовується американська воєнна фльота з атомним погоном. В квітні ц. р. вона складалася вже з 26 підводних кораблів, одного супер-літаконосця, 1 кружляка і 1 фрегати, а 56 дальших підводних кораблів з атомним погоном були в будові, або вже затверджені для будови. В травні ц. р. 10 із них спущено вже на воду.

Дуже скоро розбудовується також флотилия великих винищувачів кляси «Лігі» в 5.670 до 7.600 тон. Три кораблі цієї кляси знаходяться вже в службі, а 5 чергових закінчують будувати.

Літаконосець «Врайт» перебудовують коштом 25 міль. дол. на «штабовий». В травні ц. р. появилася на Середземному морі третій підводний корабель з ракетами «Поляріс». Він заступить з двома іншими, наземні викидні ракети «Юпітер», що їх ліквідується тепер в Туреччині та в Італії.

Найбільший у світі літаконосець і військовий корабель «Ентепрайз» (85.000 тон) дістав аж 8 атомних реакторів, що керують ланцюговою реакцією поділу важких ядер. Кораблі та літаки призначені для винищування ворожих підводних човнів дістають саме тепер уліпшені атомні торпеди «Астор-Мерк 4» та новий тип ракети з атомним головищем «Саброк», яку можна вистріляти теж під водою на віддалі 30 миль.

Морські сили США понесли тяжку втрату наслідком затоплення підводного човна з атомним погоном нової серії «Трешер». Корабель затонув з невідомої причини на Атлантийському океані 10. 4. ц. р. з цілою залогою 129 старшин і моряків. Службу почав він в серпні 1961 р. і виконав до липня 1962 р. багато складних досліджень на рекордових глибинах. Після основної перевірки, та поправках в конструкції в Портсмаут в Англії, 9 квітня ц. р. нову серію проб, що вже наступного дня трагічно закінчилися. Корабель лежить тепер на глибині 8.400 стіп, під час коли навіть теоретично його відпорність не витримувала більше як 2.000 стіп тиску води. Двом іншим підводним човнам тієї ж класи «Перміт» і «Планджер» обмежено тепер очевидно максимальну глибину занирювання, аж поки вясниться причина катастрофи.

Новий бюджетний прелімінар передбачує на утримання і розбудову військової флотії США 14.360 мільонів доларів та 1.146 міль. на корпус морської піхоти. З цих сум аж 3.075 міль. призначено на придбання нових літаків.

Наземні війська США будуть ще цього року збільшені до 980.000 осіб. Незалежно від цього, секретар оборони Мек Намара наказав сформування летунської пробоевої дивізії з 460 літаками та гелікоптерами. Штаб війська домагається нових кредитів у висоті 6 мільярдів дол. для закупу продовж 5 років 6.035 літаків та гелікоптерів, хоч має їх вже понад 4.000.

## КИТАЙ

Фактом є, що мілітарна сила Заходу на чолі з США стримують збройну агресію комуністичного табору на вільний світ. Після Куби, Москва зміркувала, що ризик в цьому напрямі значно великий. Один лише Китай не дооцінює небезпеки вважаючи, що в обличчя скомунізованої мілітарної ляміни, — зляканий демократичний світ скапітулює.

Справа виглядає куди поважніше. Китай озброюється з надзвичайною послідовністю. На вигляд ген. Н. Твайнінга, б. шефа

амер. летунства, Китай має вже нині 50 мисливських ескадр і 20 ескадр бомбардувальників. Розбудова летунства провадиться з максимальним поспіхом. Те саме діється з підводною флотом, яку в широчезних розмірах в минулому започаткувала для Китаю Москва, так що вже нині західні експерти зараховують Китай до четвертої з черги потуги в цій ділянці. Кількісно китайські наземні боєві сили сягають в час миру від 2 до 2,5 мільйонів осіб, а в час війни наземні сили можуть бути розбудовані до 10 мільйонів.

Що буде, коли цей т. зв. «конвенціональний потенціал» скрипить на нуклеарним потенціалом?.. Китай взявся до творення цього нуклеарного потенціалу ще перед кількома роками, коли в атмосфері ще Москва помагала Китаєві. Пізніше прибули до Пекіну і свої, вишколені в Москві, наукові технічні сили, а китайські вчені повернулися із Заходу. Вчені, починаючи від славетного професора Хен-Гсуех-Шена, який стоїть на чолі атомної програми в Китаї, китайці пройшли свою науку в різних американських високих школах. Самий Хен-Гсуех-Шен аж до 1953 року працював професором і дослідником у Технологічному Інституті в Мессешусес (MIT), звідки походить багато дорадників през. Кенеді. Цей професор, з огляду на свою високу здібність, був затверджений у склад американської комісії, що досліджувала німецькі осяги в Пенемунде...

Інший спеціаліст від будови ракет др. Ванг Кунтшанг теж повернувся з США до Китаю, хоч мав до діла з цілою низкою таємних дослідів і керував ракетною секцією в американському Департаменті Оборони. Сьогодні він є директором Інституту для досліджень атомної енергії в Пекіні.

Чималі послуги віддає червоному Китаєві теж др. Ко-Тінг-Ші, що працював у Технологічному Інституті в Каліфорнії, а тепер займає в Китаї головне становище на відтинку нуклеарних дослідів.

Згадані китайські науковці, це лише деякі із кількох сот атомних спеціалістів, що повернулися з США до Китаю, привозячи з собою цінний дослідчий матеріал та інформації, близькі своїм характером напевно до шпигунської роботи. До цих поворотців треба додати ще тисячі китайських атомних спеціалістів, що закінчили і ще закінчують науку і дослідчу працю в «Міжнародному Інституті Атомної Енергії» в Дубні під Москвою, де вчать також фізики з інших країн советського бльоку.

Нині мається вже в Китаї понад 30 всяких дослідних осередків нуклеарної науки в яких вчать тисячі кандидатів. Крім цього існують там спеціальні Інститути, як на пр., радіо-хімічний в Нанкіні для створення ізотопів, та теж термохімічні дослідні інститути. Західні експерти обраховують, що на відтинку атомної бомбової продукції працює в Китаї щонайменше 3.000 науковців з високим стажем спеціалізації. Головну роллю в цій

підготовці відобрає спеціальний військовий інститут для дослідів атомної енергії, що його заснували перед кількома роками радянські спеціалісти.

Еліта китайських ядерних науковців працює в найважливішій ділянці, якою є атомні реактори. Найбільший реактор побудовано недавно в Урумчі, столиці провінції Сінкіянґ де знаходяться багаті поклади урану, перероблюється тибетанську руду. Інший, старіший реактор побудований радянськими спеціалістами, знаходиться в Пекіні, а також в північній Маньчжурії він користується енергією ріки Амур для витворювання плутону, кінцевого складника для виробу атомної бомби. В останньому часі побудовано теж реактори в провінції Шенсі, близько дуже багатих покладів урану та іншого сировця.

В парі з поспішною працею для переведення першого китайського атомного вибуху в пустині Гобі, китайці працюють теж над спорудженням відповідних середників для перенесення атомних бомб. В цих умовах остання заява голови американської делегації на конференції роззброєння в Женеві А. Діна, що Китай зможе експлуатувати свою першу атомну бомбу вже в цьому, а не пізніше в 1964 році, — є дуже правдоподібна. Якщо це станеться, то міжнародна ситуація може статися насправді грізною.

## РАДЯНСЬКИЙ СОЮЗ

Офіційний бюджетний прелімінар на 1963 рік передбачує збільшення видатків «на оборону» до 16% цілого державного бюджету, не рахуючи очевидно витрат закритих під всякими формами в загальному бюджеті. За офіційним курсом грошової виміни, прелімінар збройних сил СРСР зростає за англійськими підрахунками, до рівновартості 5 мільярдів 560 мільонів англ. фунтів, цебто на цілих 200 мільйон. фунтів більше ніж в мин. році. Коли взяти на увагу безприкладний визиск робочої сили в СРСР і удержавлення всіх ділянок господарства продукції, — то 16% загального бюджету на «оборону» зводяться на ділі до ролі пропагандивного трюку, для протиставлення його американському військовому бюджетові, який виносить понад 50% загального бюджету.

За англійськими джерелами, радянські збройні сили складаються в цей час із 160 дивізій з яких 100 знаходяться в Європі; з 3.000 морських одиниць в чому 400 до 430 підводних човнів, та біля 17.500 літаків різних типів. Наземне військо має 35.000 модерних човганів (танків) в першій лінії, також стільки старіших човганів у резерві. На скільки ця англійська оцінка відповідає правді трудно оцінити. Немаємо

докладних даних що-до стану ракетної, та нуклеарної зброї, а також протилетунської оборони.

Якщо йдеться про ракети, то за оцінкою «Бритійського Інституту Стратигічних Дослідів», ССРСР має всього 75 операційних міжконтинентальних ракет, можливо міг би їх мати куди більше, якщо б не відкладав їхньої серійної продукції до часу дальшого удліпшення головиц. Натомість Совети мають вже нібито ракети виряджені водневими головицями з потужністю до 50 мегатон тротилу, що виглядає на перебільшення. На погляд згаданого Інституту, кількість операційних ракет середнього досягу, що можуть бомбардувати цілу західню Європу, перевищила вже цифру 700. Слід зауважити, що той же самий Інститут оцінював в минулому році кількість цих ракет на 200, оцінюючи зате вище стан советських міжконтинентальних ракет. Такі поважні хитання в оцінці, викликають очевидно скептичне ставлення до неї.

Корабельну ракету довжиною на 50 стіп, яку в перше показано підчас останньої жовтневої дефіляди в Москві. Гол. командир сов. ракетної зброї маршал Бірюзов заявив недавно, що в ділянці ракет з атомними головицями ССРСР з цілою пезністю випередив Америку. Це можливе, якщо йдеться про погонну силу ракет, ставимо під сумнів щоби сов. ракети були однаково прецезійні й числені як американські та щоби США не змогли вирівняти меншу погонну силу своїх ракет меншою вагою їхніх головиц.

Доведена до найбільшої досконалости таємність збройних сил ССРСР, взагалі утруднює будь яку певність оцінки та дає широке поле пропагандивним блефам Москви. В останньому часі перейшла напр. через міжнародню пресу неперевірена вістка, що в ССРСР побудовано прототип човгана, який забезпечує свою залогу перед радіоактивністю ворожих бомб та атомних ракет... Певнішою є друга вістка, що ССРСР впроваджує — за прикладом США — механічні лопати для копання боевих шанців.

Особовий стан воєнної повітряної фльоти і морського летунства ССРСР доходить до 700.000 чоловік включно з старшинями, з цього біля 250.000 на кораблях. За відомим британським статистичним річником Джанеса, сов. підводну фльоту зменшено наслідком елімінації старих типів до 430 підводних човнів, але зате скріплено боеву силу тої фльоти 12-ма човнами з атомним погоном й 18 модерними човнами, що мають у своїх вежах по три викидні ракети з досягом до 350 англ. миль. Також частина наводних кораблів дістала ракети з подібним досягом, крім протилетунських. В Мико-

лаєві над Чорним морем спущено на воду новий корабель-базу «Советская Россия» в 44.000 тон.

В найвищому командному складі сов. армії зайшли в останніх місяцях чималі зміни, обумовлені мабуть критерієм довір'я Хрущова, та його кліки до сов. генералітету, а саме: ген. Гетьман — командир карпатської військової округи; ген. Кошевой — київської в. о.; ген. Бабатшаньян — одеської в. о.; командиром чорноморської флотії іменовано віцеадмірала Касетонова.

Цікаво згадати, що сина Сталіна, відомого авантюриста і генерала летунства Василя Сталіна zdeградовано і засуджено на 4 роки ув'язнення.

## ФРАНЦІЯ

Розбудова французьких збройних сил базується на 5-літньому плані реорганізації армії, затвердженому Радою Оборони Республіки. План передбачає максимальну технізацію та спеціалізацію армії при одночасному скороченні часу обов'язкової військової служби з 28 на 18 місяців. Вслід за цим числовий стан франц. збройних сил мирного часу буде зменшений з одного мільйона на 700.000 вояків, але за це вся ця сила буде гарнізонувати на місці в Європі (в самому Альжирі Франція втримувала 440-тисячну армію). Поза двома дивізіями і кількома літунськими ескадрами, що знаходяться на території Німеччини під спільною командою Атлантийського Блоку НАТО, решта французької армії зміцнює лише посередньо атлантийський фронт, залишаючись виключно під франц. командою. Це усамостійнення французької «сили удару» (*force de frappe*) виправдовує уряд Де Голя тим, що оборона Франції, а вслід за цим Зах. Європи, не може бути підпорядкована сліпо поза-європейському осередкові в якому зах.-європейські держави не мають рішального голосу (рішальний голос в НАТО має по сьогодні Америка, а точніше США). Іншими словами, Франція Де Голя стоїть на становищі, що проблема миру і війни не може залежати виключно від цього що диктуватиме оборонна політика Америки, але зах. Європа сама мусить вирішувати про стан свого загроження і час своєї мілітарної оборони.

Згідно з програмою реорганізації, французька армія перебуває на дві основні категорії: ударні, інтервенційні з'єднання в яких склад м. ін. увійшли вже 4 новостворені легкі й 2 легкопадні (парашутні) дивізії; та територіальні збройні сили, що призначені виключно для оборони державної території Франції.

Літунство поділено на: стратегічне, тактичне і транспортне. Стратегічне, що має бути ядром «Форс де Фрап», складається покищо з бомбардувальників французької продукції «Мраж 4», що виряджені Франц. атомними бомбами. До 1969 р. цей виряд буде доповнений балістичними стрілами з атомними головищами. Тактичне літунство складатиметься переважно з Франц. літаків зразку УТО, що можуть стартувати і приземлюватися вертикально. Транспортне літунство буде на 50% збільшене, подібно як і продукція атомного, авіаційного та електронічного устаткування. Продукція ракет має збільшитися шестикратно.

Підписаний в Парижі договір з Німецькою Федеративною Республікою передбачує також затиснення військової співпраці між обома державами. Вслід за цим, начальники штабів обох армій мають зустрічатися щонайменше в два місяці ці, а військові міністри, що три місяці. Встановлено теж виміну викладавців та учнів вищих військових шкіл. Крім цього в договорі передбачено деташування цілих військових з'єднань для маневрів на території союзника та тісну співпрацю для продукції стандартизованої зброї для армій обох держав. Йде підготовка для створення спільного французько-німецького інституту для оперативних студій, зближення тактичних і вишкільних доктрин, та кооперацію в ділянці цивільної оборони.

В червні ц. р. відбувся в Майї у Франції, в прив'язі кореспондентів міжнародньої преси, показ «європейського 30-тонного човгана» (танка) французької верзії «АМХ 30», що виявив надзвичайні боеві якості. Човган, що є амфібного (земноводного) типу, перебрів в акції глибину води в 2 метри 20 цтм. стріляючи з канона перед занурення і негайно після переправи з поцілами на віддалі від 800 до 2.800 метрів перебуваючи стрільними типу «Г» бліндажі, інших танків розміщених на цій віддалі, товщиною в 38 цтм. Зовсім легко був передіравлений ним з віддалі 2.800 м. також сталевий бліндаж човгана типу ОТАН товщиною в 152 мм. з наклоном 62,4 ступнів. Завдяки одночасному пристосуванні телеметра СОМ, вистріли поціляють на повних 10 відсотків. Ревеляційною є теж механічна характеристика: силует довгий і низький, максимум висоти 2 м. 28 цтм (американський Паттон має 3.40 м.), вежа з литої сталі, довгий канон викидає стрільна в 105 мм. з початковою швидкістю 1.000 в секунду, відштовхує абсорбує подвійна еластична гальма. Загальна вага човна: 32,5 тон, сила мотору — 720 к. с. Сам мотор полікарбурантний, цебто на газоліну, нафту, або легку бензину, от-

же однаково практичний як недосяжний до недавна німецький мотор Дізель-Мерседес.

Дуже успішний був теж показ нового боевого літака типу «Бальзак» з вертикальним відземним і доземним летом без потреби розбіжної площі.

---

**65-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ ГОЛОВИ С. У. В.  
П. ПОЛ. ГЕН. ШТАБУ В. ТАТАРСЬКОГО**

13 березня 1963 року, Керівні органи Союзу Українських Ветеранів відзначили на своєму урочистому засіданні 65-ліття Голови СУВ і 17-ліття його праці на керівних становищах в цій вояцькій організації, в тому 13 літ на становищі Голови СУВ. Після засідання, найстарший віком член організації п. пол. М. Стечишин, Голова Товариського Суду СУВ, вручив ювілятові золоту організаційну відзнаку, а п. пор. Боярський О. зачитав і передав мистецьки виконану грамоту. Урочистість закінчилася скромним прийняттям урядженим старанням Головної Управи СУВ, для присутніх гостей.

**Присутній**



*Вручення золотої відзнаки і грамоти, голові СУВ полк. ген. шт. п. В. Татарському, відзнаку вручає найстарший віком полковник п. М. Стичишин*

## Щоб було всім ясно

*ВІД РЕДАКЦІЇ: З огляду на технічні труднощі, ми не подаємо фотоконій листів ген. Вовка, а друкуємо їх як і лист його до п. пол. Закревського. Оригінали листів п. ген. Вовка знаходяться в Редакції УК і кожний хто хотів би їх прочитати в оригіналі може звернутися до редакції і вона з приємністю піде на зустріч бажачому.*

Як можна було сподіватися, 7-ий Делегатський З'їзд СУВ і схвалені на ньому резолюції, викликали сильну реакцію в широких колах нашої організації і поза нею. Для більшості б. вояцтва були вони ревелаяцією, що відкривала те, що діється поза кулісами Виконавчого Органу УНРади у відношенні до цього вояцтва, яке твердо стоїть на платформі УНР і є найпевнішою базою Державного Центру УНР серед української спільноти на чужині.

Більшість вояцтва, для якого важним є добро нашої загальної справи, а не особи, які випадково знайшлися на керівних становищах в ДЦ і провадять свою персональну і партійну політику, яка шкодить нашій визвольній справі, схвалили нашу позицію і запевнили нам свою моральну підтримку. Знову ж частина б. вояцтва, яка військовий прапор замінила прапором партійним, осудила нас, бо вони в своїй партійній засліпленості не хочуть бачити, чи не бачуть, що партійна політика їх «босів» допровадила УНРаду до того, що вона стала знаряддям партійних експериментів. Як колись сказав визначний російський політик Маклаков: «партії, які всі свої здібности і сили скеровують лише на те, щоб утриматися при владі, не можуть провадити загально-державної політики, бо на це не мають часу». Чи не бачимо ми цього у себе?

Є і така частина б. вояків, яка як той страус, встромила голову в пісок і нічого не хоче бачити. Головна Управа СУВ стоїть на тому, що лише понадпартійний характер наших вояцьких організацій може зберегти їх цілість, і тоді вся їхня праця мусить йти в напрямі консолідації всіх українських політичних сил, а зокрема унрадівських політичних сил, а не розчленування їх, яке ми бачимо зараз.

Будучи генеральним секретарем УНДС і одночасно шефом канцелярії ВО., я мав нагоду придивитися до постування п. Лівичького, як голови УНДС і ВО. Більшість з них не йшли на користь загальної справи, а лише своєї особистої,

тому я з тими посуненнями не погоджувався і це йому не подобалось, тому мене було звільнено з ВО, а зі становища ген. секретаря УНДС я сам зрезегнував. Отож твердження деяких панів, що я розпочав акцію після того як мене звільнено, не витримує жодної критики, бо мене звільнено в наслідок моєї опозиції до деяких посунень п. Ливицького.

Нині УНРада не існує як колектив політичної співпраці. До історії вже належить співпраця всіх партій УНРади, що була за часів с. п. проф. Іваницького, проф. Мазепи, і д-ра Барана, яка була історією справжньої праці по лінії української визвольної політики. Чи треба нині більш як цього факту, що на шість дійсних партій в УНРаді, половина не бере вже жадної участі в працях ВО і Президії УНРади, які опинилися в руках грехо довірливих партій, т. зв. біль-



Голова СУВ  
полк. ген. штабу  
Татарський здає  
звіт на 7-м у  
делегатському  
з'їзді

шости. В цьому і є трагізм, бо тут вже йдеться про майбутнє ДЦ УНРади.

Чи в такій ситуації, ми був. вояки можемо і чи сміємо мовчати? . .

Панове на керівних становищах в УНРаді, закидають нам, що ми, як вояцька організація займаємось політикою. На їх погляд, ми не маємо права цього робити, (ми можемо лише слухати, і робити те, що нам скажуть).

Безперечно СУВ як організація не може встрявати в політику, якщо йдеться про партійну політику. Через саме таку політику і постав конфлікт між СУВ і п. Ливицьким.

Абсурдом є забороняти СУВові займатися політикою в державницькому розумінні цього слова. СУВ був і є політичною, національно-державницькою організацією українського б. вояцтва, і як така діє весь час політично, як пропагандистська і матеріальна підпора ДЦ., СУВ має право вимагати, щоб органи того центру з його голосом рахувалися. Бувше українське вояцтво свідоме своїй ролі й своїх обов'язків по відношенню до Української Національної Ради в екзилі, завжди вимагало, щоб його речники були теж репрезентовані в срганах ДЦ. Деякою концесією в цьому напрямку з боку УНРади було становище Віщепрезедента УНР, на яке покликалося вояцтво як на авторитетного представника українського вояцтва. На 5-ій Сесії УНРади це становище «прогандльовано» тому, що нічого спільного не має не тільки з во-



*Вручення п. ген.  
О. Удовиченком  
відзнаки залізного  
стрільця пану ген.  
Р. Дашкевічові  
на з'їзді СУВ в  
Німеччині*

яцтвом, але навіть і з УНР, бо хвильовизм завжди був ворожий ідеї УНР. Як це робилося, і ким, зараз цього не будемо повторювати, бо про це докладно і вичерпно писалося в «УК.», ч. 8 і 9.

Серед численних позитивних голосів, що їх отримала Гол. Управа СУВ у відповідь на появу «Українського Комбатанта» ч. 9, були теж деякі листи з побоюванням, чи така прилюдна, хоч і оправдана критика, не пошкодить ще більше тяжкій ситуації ДЦ. Дехто дораджував, чи не можна довести якомсь до опам'ятання тих, які довели УНРаду до такого стану, шляхом переговорів без потреби оприлюднювання

жалюгідних фактів, за які мусить соромитися вся політична українська еміграція.

Ці поради є цілком зрозумілі, бо вони керуються добром справи, але практично нездійснені. Нездійснені тому, що речник правлячої трійки п. Лівницький не терпить жадної критики, не бажає жадної консолідації, бо вона могла б обмежити його сваволю. Він намагається накидати своїм партнерам і співробітникам тільки свою волю, не зносить опозиції і чужої думки, до того є зарозумілий і тому, це все виключає будь-які компроміси чи полагодження конфлікту.

Щож торкається шкоди, яку може принести ДЦ критика осіб, які зловживають своїм становищем, — то це побоювання, на жаль, дуже спізнене. Ця прилюдна критика і по-



Учасники сегого  
делегатського  
з'їзду СУВ в  
Німеччині

леміка, в багато гірших формах, ведеться на сторінках української преси та в публічних виступах політичних партій ще від 1957 року.

Промовчуванням і хованням голови в пісок ми дійшли до ситуації з якої є лише один вихід, а саме: повна консолідація на базі УНРади, допущення до неї партій, які вже більш як три роки внесли прохання до прийняття їх в члени УНР, і радикальна зміна на чільних становищах в органах ДЦ УНР. Цього домагається зорганізоване воляцтво в СУВ і в цьому напрямі буде змагатися і надалі.

Можливо, що ця стаття не побачила б світу, як би на чолі Військового Ресорту стояв не ген. Вовк, якого ідеєю є

служити всім тим, що платять гроші, а військовик, який по-старався б внести в ряди б. вояцтва заспокоєння і об'єднання всіх військових організацій. Пан генерал Вовк вибрав іншу дорогу, дорогу розкладу вояцтва і очорнення як окремих вояків, так і цілих вояцьких організацій. Таке поступовання генерала Вовка можна пояснити, або старечюю неміччю, або вислужуванням з примусу своїм хлібодавцям. Щоб не бути голословними наведемо два листи ген. Вовка до полк. Татарського перед 5-ю Сесією УНРади, коли він був звільнений з становища в ВО і копію його листа до полк. Закревського вже після 5-ї Сесії коли він знову призначений на попереднє своє становище.

**ANDRIJ WOWK**  
Neu-Ulm/D.  
Vorwerkstrasse 47  
Germany

Дня 7. XI. 1961 року

**ВПоважаний Пана Полковнику!**

Сталось не так як сподівалося: дня 4. XI. 61. я не був у Мюнхені, бо не одержав від ВО повідомлення, що має відбутися спільне засідання Президії з Вик. Органом. А таке засідання таки відбулося, — лишень без мене... Отже з цього виходить, що мене уже вважають за неповноправного члена ВО!..

Від одного з учасників того спільного засідання довідався я що ОУН-м зголосила уже на письмі повернення до УНРади й то, ніби, без всяких «але»... Але я в те, що без «але» не вірю. Очевидно уже домоворилися урядуючі партії з ОУН-м...

Це урятувало наших «диктаторів» і цілком обезброїло «опозицію», хоть вона й так немала жодної зброї, — бо не мала ніякої перспективи, не диспонувала відповідною кадровою й гадала, як купріян каже: «якось то буде»!...

• Довідався я також, що УНДС має вже нових кандидатів на представництво в УНРаді, між якими є Павло Зайцев і Михайло Дурдело... ну і О. Юрченко... Тепер і я можу узнати рацію Президентів, який не одобрив Вашого виходу з Президії ЦК...

Тут у нас уже є й чутки про майбутній склад чоловічих чинників ДЦ УНР... І. П. Багрянний — кандидат на віцепрезидента, Бойдунник — голова УНРади, zdegradovanomu ген. Удовиченкові — керівництво Рес. Війск. Справ ну і М. А. Л-й лишається надалі необмеженим диктатором...

Хотів би почути від Вас Пана Полковнику, що Ви на це все й ще Вам відомо про цілу ситуацію?! Невже ж опозиція мовчно все це приймає до відома?!..

Прошу поділитися Вашими спостереженнями, якими диспонуєте. . .

Прошу передати мій сердечний привіт Вашій Пані Іні.

З привітом і поважанням

А. Вовк

Вповаж. полковн. В. Татарський

Дня 13. XI. 1961 року

Голова Гол. Управи СУВ.

ч. 477/61

в Мюнхені.

Високоповажаний Пане Полковнику!

Вашого листа з дня 8. XI. 61 одержав, дякую за інформанцію.

Ви певно уже з ІнФ. Бюлетеня та інших джерел докладно зорієнтований у всіх розправах, що відбуваються між партіями на терені УНРади. . . Повернення ОУН-м до УНРади, це поважний чин, що «урятував, наразі, ситуацію в ДЦ УНР. Але постава опозиції з вимогою «Ділового кабінету» — стара нереальна й в сучасній ситуації абсурдна. Де кадри на «діловий кабінет» не по партійній лінії?! . Та ж кожний кабінет складений коаліційно з партій ділає «не по партійній лінії» . . .

Але не будемо гадати над справою як на сесії укладуться міжпартійні взаємини та співпраця. . .

Нас, воляків, цікавить нині справа, — що станеться після сесії з Ресортом Військових Справ, чи попаде він знову в руки якоїсь партії, чи й без впливу партій повернеться в попередній стан летаргії?! .

Над цією справою організоване воляцтво мусить поважно зупинитися. В цій справі я уже висловлював мою думку в листі до полковника М. Стечишина; копію листа залучаю Вам.

Нині хочу вернутись ще до наради СУВ з дня 9. VII. 61, яка на мою думку, була зворотним пуктом в трагічній ситуації ДЦ УНР і урятувала його від руїни! . . . Розуміється з цим не можуть погодитись фракції УНРади, — бо ж лишень вони наймудріші й непомильні, — дарма що зо своєю пемудрістю заблудили були в сліпий кут для виходу з якого шукали третьої сили для сформування «ділового кабінету» . . .

З резолюції наради з дня 9. VII. 61 між іншим було зазначено, щоби при реорганізації УНРади було допущено до складу УНРади представництво організованих комбатантів. . .

Отже для того, щоби ця думка не лишилася мертвою, необхідним є щоби СУВ перекинув це питання писемно до Президії Сесії УНРади, подаючи одночасно в копії усім лідерам фракції УНРади.

Прошу над цим поважно зупинитись і може при зустрічі й розмовах з представниками фракцій УНРади ще перед сесією дасця збадати погляди на це питання. . .

Я прибуду до Мюнхену допіру у п'ятницю перед полуднем, — раніше не зможу, — бо ще зараз переборюю сезонну грипну...

Якщо є цікавого, — то прошу інформувати листовно.  
На все добре! З привітом

Керман. Рес. Військ. Справ  
Генер. Андрій В о в к

Залучник: копія листа ч. 176/61.

РЕСОРТ ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ ВИК. ОРГАНУ УКР. НАЦ. РАДИ  
До Управи Союзу Укр. Ветер. в Аделяїді, В И Т Я Г  
Австралія, на руки полк. Я. Закревського Дня 4. III. 1963 року  
ч. 682/63

Хвально Управо!

Потверджую отримання Ваших листів з дня 26. I. 63 і з 14. II. 63. р. зовсіма додатками, пересланих через Уповноваженого п. сотн. Любичка.

Дякую за всі докладні інформації, які я уважно переглянув.

По змісту всього отриманого подаю мої висновки і внески:

1. До листа з 26. I., т. 4: а) позиції 3—8 з касов. книги (допомога старш. воякам) не виправдані полк. В. Тат-м. (Татарським — пояснення перешисувача), бо не видані по призначеню, а витрачені ним на цілі і потреби лише (Т-му) знані.

б) На майбутнє на адресу п. Т-го невільно посилати жодних грошей.

До т. 6. тогож листа: 3 липня місяця 1961 р. п. В. Т-й звільнений з праці в ДЦ УНР, як нездара й після звільнення розпочав свою ворохобню проти чільних чників ДЦ. Користаючи зі службового становища в ДЦ, Тат-й вибрав з картотеки ДЦ адреси для свого ужитку й використовує їх для своєї реbelie... Таким своїм поступованням Тат-й виявив своє правдиве обличчя кар'єровича, ворохобника, руйніника.

Нині Тат-й завішений в чинности члена Гол. Ради Воєн. Христа, припинено з Тат-м всякий контакт і заборонено йому доступ до Рес. Військ. Справ.

Одночасно вживаються заходи до уневажнення 7-го З'їзду СУВ та цілковитої ізоляції Т-го від організації СУВ...

2. До листа п. Т-го з дня 23. IX. 62.: В тому листі Т-й пише: «пор. Кордубу з місця відкинули, бо на вояцькому з'їзді не може бути перший ліпший з дороги чоловігя»... Стиль чисто «Татарський». Такий критерій застосовано до пор. Кордуби, який не надався до «татарської ворохобні». Але на той же з'їзд Тат-й добрав собі на роллю делегатів — «перших», але «не ліпших» з дороги, які ніколи не були членами СУВ, і обдарував їх мандатами. І в цьому поступованні Т-й виявив свою «подвійну» етику й морал.

3. Добре вчинили, Панове, подаючи в листі Вашому з дня 25. X. 62. до пор. І. Грушицького оцінку ворохобників, які змагають в ДЦ УНР в екзилі запровадити «диктатуру по своєму уподобанню» зо всіма їх наслідками.

Пор. Грушицького й інших треба усвідомити, щоб не збилися з глузду й не зблудили на манівці руїницької ворохобні... То не вояцьке ремесло!...

5. Резолюцію Заг. Зборів СУВ в Аделаїді з дня 10. 11. 63. р. приймається до відома. Варто зміст резолюції подати до відома СБУВ в Торонто на адресу І. Липовецького, з яким маєте контакт.

6. При цьому пересилаю до Вашого відома копію резолюції Укр. Комбат. Організації в Перті — Західня Австралія, з дня 9. XII. 62 р. Резолюція зредагована невідповідно, — заклик «створити орден діючого військового штабу»... «українського визвольного фронту»..? Військо без політичного проводу не може діяти, — як і політика без війська — марна справа. Політика і стратегія мусять діяти пліч-о-пліч для досягнення мети! Прошу зазнайомитись зі звітом Кер. Війск. Справ, поданому в збірнику V. Сесії УНРади стор. 46-49.

Щиросердечно вітаю Ваш добрий почин об'єднання комбат. організацій на всьому терені Австралії й бажаю доброго успіху в так важкій роботі.

З вояцьким привітом

(—) АНДРІЙ ВОВК, генер.-полковник  
Керівник Ресорту Війск. Справ

**Пор. Іван Грушицький, 9 Райнес Парк Рд. Немптон, Вікт. Австралія  
До  
Керівника Ресорту Військових Справ Вик. Органу Укр. Нац. Ради  
Пана Генерал-полковника А. Вовка в Мюнхені.**

Високоповажаний Пане Генерале.

Відпис Вашого листа з 4. 3. 63. ч. 682/63 до Управи Союзу Укр. Ветеранів в Аделаїді я одержав і дозволяю собі відповісти Вам в подяку поставлених Вами точок.

**До точки 1-шої:** Про зміст цієї точки не можу нічого сказати, бо заторкнені Вами справи мені невідомі. Відпис цього листа посилаю полк. Татарському і сподіваюся що він подасть вияснення до цих справ. Одначе, я Вас дуже прошу дати мені відповідь на таке питання: Як можна уневажнити 7-мий Делегатський З'їзд СУВ, коли він відбувався законно, на підставі статуту СУВ, і на якому Ви, як Керівник Ресорту Військових Справ і Представник В. О. УНРади були два дні присутні і не уважали потрібним з місця той З'їзд уневажнити?

**До точки 2-гої:** Уведені в цій точці факти мені невідомі, і я сподіваюся, що полк. Татарський зволить дати своє вияснення. Одначе прикريم є те, що Ви, Пане Генерале, не подали прізвищ тих

осіб нечленів СУВ, яких полк. Татарський обрав собі на ролю делегатів, тим більше, що полк. Татарський увів прізвище того, він (чи точніше З'їзд СУВ) не признав делегатом.

До точки 3-тньої: Я дуже шаную Вас, Пане Генерале, як старшину високої ранги і особу старшу віком, але це не відбирає мені права й обов'язку не погоджуватися з Вашими поглядами на засадничу справу національно-політичну і соціальну п'латформу Укр. Нар. Республіки.

Ви, Пане Генерале, похваляєте Управу СУВ в Аделаїді за те, що вона дала мені оцінку ворохобників і радите Управі СУВ, щоб вона мене усвідомила, щоб я не збирався з глузду і не заблудив на манівці руїницької ворохобні, бо то не вояцьке ремесло. Дякую Вам, Пане Генерале, за Ваші турботи про мою вояцьку морал. Якщо погодитися з Вами Пане Генерале, що я і всі ті, що критикують діяльність теперішніх керівників Держ. Центру УНР є ребелянтами, ворохобниками і руїниками та що ми збилися з глузду, і що це не є всяцьке ремесло — як Ви пишете, — то постає питання, чи бути міністром і допомагати хвильовистам опанувати Держ. Центром УНР не є ребелією проти УНР, і чи є це вояцьке ремесло?

Може Ви, Пане Генерале, і маєте рацію в тому, що полк. Татарський розпочав свою «ворохобню» після звільнення його з праці в ДЦ. УНР. Я не знаю полк. Татарського і не знаю тих обставин, але колиб навіть було так, як Ви пишете, то все ж треба бути вдячним полк. Татарському за те, що він став в обороні основних ідей Укр. Нар. Республіки проти тих осіб, що ці ідеї підмінюють ідеями Хвильового. Ребелія Богдана Хмельницького проти Польщі теж була спричинена його особистою кривдою, одначе він для нас став великою і зельмишановною історичною постатю.

Я, старшина Армії Укр. Нар. Республіки, що склав присягу вірності Республіці і Головному Отаманові її військ Симонові Петлюрі, уважаю своїм обов'язком і своєю честю всюди і завжди боронити ідеї УНР, які були узаконені вільно виявленою волею укр. народу. І коли тепер Державний Центр УНР опанували хвильовисти, які підмінюють демократичні, християнські ідеї С. Петлюри тоталітарними, антихристиянськими ідеями М. Хвильового, то моя мовчанка і пасивність були б зрадою святої присяги. А тому я свято переконаний, що ані я не стратив глузду, ані не страгали глузду всі ті, що на 7-му Делегатському З'їзді СУВ стали в обороні волі українського народу — ідеї Укр. Нар. Республіки. Прошу прийняти моє щире запевнення того, що я був би дуже щасливим, колиб Ви, Пане Генерале, мали рацію, а не я щодо опанування хвильовизмом нашого Держ. Центру УНР. Ви Пане Генерале, на З'їзді СУВ твердили, що в УНРаді не було і немає хвильовистів. Я дуже радо хочу Вам вірити, але наперед прошу вжити Ваших заходів, а саме: а) Щоб п. Прем'єр М. Лівичкий публічно в пресі відкликав і перепросив УРДП і ОУН(м) за такі свої слова «Деякі угруповання, що входять до УНРади, настільки ідеологічно далекі від ідеї Української Народньої Республіки, що це може навіть мимовільно викликати легковаження УНР і як тактичного елементу української визвольної політики, а часом

призводить навіть до заперечування ваги і значення ідеї УНР. Мова тут про УРДП і ОУН. Обидві ці організації такі зовнішно відмінні, мають те спільне, що ідея УНР, як така, не являє собою цінності ані для одної, ані для другої.

Може саме тому представники цих організацій зішлись в обороні т. зв. Хвильовизму, що якраз тепер викликає пристрасні полеміки серед української громадськості. Обидві ці організації є в своїй істоті антиуенерівські, бо вони, фактично, якщо не відкидають то осуджують період незалежної УНР з років 1917-21 (Див. «Мега» ч. 7 (55).

б) Щоб п. І. Багрянний, як провідник УРДП, відкликав таке твердження: Саме УРДП, як партія, є послідовним носієм і продовжувачем ідеї Хвильового і Хвильовизму». (Див. «Наші Позиції» ч. 1 (48).

в) Щоб полк. А. Мельник вождь ОУН відкликав твердження Проводу ОУН(м), який на своїй Надзвичайній Конференції у березні 1959 року заявив, що визнає Хвильового за одного з тих, що тримають вісь націоналізму цієї ОУН. (Див. «Укр. Слово» ч. 8 19 (59).

З вояцьким привітом і належною Вам Пане Генерале пошаною пор. Іван Грушицький

Мельборн, дня 24. 4. 63.

П. С. Копію цього листа висилаю:

1) Уповноваженому Ресорту В. С. В. О. УНРади в Австралії п. сот. І. Любченкові;

2) головній Управі Союзу Укр. Ветеранів в Німеччині п. полк. В. Татарському;

П. П. С. Прилоги:

1) Мій лист з дня 17. 3. 63. до Управи СУВетеранів в Аделаїді;

2) Відповідь на мій лист з дня 17. 3. 63. від Управи СУВ в Аде-

3) Відпис листа Керівника Ресорту Військових Справ В. О. УНРади Пана генерал-полк. А. Вовка до Управи СУВ в Аделаїді. лядді;

Коли додати до цього ще його статтю як реагують правдиві вояки на ворохобно полк. Татарського вміщену в «Українських Вістях» ч. 1547-1548 він 21 і 28 квітня 1963 р. паном генералом, то напевно панове військовики дадуть самі відповідну оцінку ген. Вовкові, як Керівникові Ресорту Військових справ при ВО Унради. Один з бувших військовиків п. пор. Грушецький таку відповідь вже дав ген. Вовкові в листі від 24. 4. 1963 р., дослівний лист якого і поданий вище.

## ОГЛЯД КНИГ

*«Голод 1933 року в Україні». Свідчення про винищення Москвою українського селянства. Упорядкував Ю. Семенко. Видання газети «Українського селянина», Мюнхен 1963.*

Вийшла ще одна книга з друку з описанням страшливого голоду і страждань українського народу, а зокрема селянства в 1933 році, що коштувала Україні мільйони жертв. Ця книга має 79 друкованих сторінок з передмовою від редакції в англійській, німецькій, українській мовах і вступним словом Головної Управи ДОВПРУС-у (Демократичне Об'єднання бувших Політично Репресованих Українців з-під Советів), під заголовком «Не забуваймо про геноцид українського народу червоною Москвою». В цій книжці вміщено кілька знімків зфотографованих представниками ЗША, що тоді перебували на терені голодуючої України. Ця книжка надрукована у формі 25 оповідань-свідчень наочних свідків і жертв переслідованих Москвою українців: селян, інтелігентів, священників і ін., котрим пощастило пережити всі ті жахіття, етапи і концтабори та залишитись живими, а в наслідок 2-ої світової війни опинитися на Заході. Залишилось їх не багато, але вони являються «прокураторами» і голосом тих замучених голодом, розстріляних та закатованих в підвалах ГПУ-НКВД, які не можуть виставити акту оскарження червоній Москві і оповісти вільному світові про те пекло, що створила Москва на Україні у 1933 році.

Переглядаючи ці свідчення — перед очима читача, як на екрані трагічно-жахливого фільму, поступово відкривається весь задум комуністичної влади на знищення мільйонів українців, які проживали не лише в Україні, але на Кубані, Північній Кавказі і Сибірі.

Свідки страшливих подій розповідають, як свободолюбний український народ не хотів приймати советської влади, особливо наше селянство не бажало йти в рабські колгоспи, в наслідок чого на Україні вибухали масові повстання. Як червона Москва грабувала українське селянство, забравши від нього весь хліб, створивши таким чином нечуваний в історії щодо своїх розмірів — штучний голод. Як вмирали

масово родини чесних, працьсвитих українських селян. Як советська влада використовувала для нищення селянства, метод поділу селян на категорії, «куркулів», «підкуркульників» і «бідняків», деяка частина останніх складалася з кримінального елемента. Крім спроваджених з Росії «двадцятип'яти тисячників» необезжену владу в нищенні селянства, мали різні садисти та бувші поміщики типу Забеліна, що оповідає в своєму свідченні П. Решетилівський «У тюрмах Полтави». Як масово вивозили українське селянство та інтелігенцію на далеку Північ до таборів примусової праці, лісозаготівлі та різні «стройки», де в нечуваних умовах непосильної праці, холоду й голоду вони вмирали як мухи. Розділювали родини і відбирали дітей від матерів й батьків, в наслідок чого велика частина дітей вимирали, решта залишились безпритульними та стали кримінальними. Як вмирали голодні селяни на вулицях великих міст України, по шляхах і в придорожніх ровах, описує свідок Михайло Візир в своєму свідченні «Голод на Донбасі», куди голодуюче українське селянство втікало в пошукуванні праці та хліба. Далі, читач довідується, як советська влада приховувала факт існування голоду і переслідувала всіх тих, хто допомагав голодуючим, але ця влада не давала останнім жадної допомоги. На померлих від голоду виставлялись медичні посвідки, мовляв, вмер «від паралічу серця». В наслідок страшливого голоду на Україні в той час траплялись випадки людоїдства. З оповідання народного вчителя-українця з Північного Кавказу, під заголовком «Доля одного з багатьох мільйонів», маємо уяву про нищення української інтелігенції, котрими були заповнені в'язниці і концтабори червоної імперії і були масово розстрілювані в підвалах ГПУ-НКВД.

Цю книжку рекомендуємо прочитати, а особливо тим, котрі мають ілюзії, що це страхіття було лише при Сталіні, а тепер при Хрущові інакше. Сьогодні на Україні не вмирають з голоду, але наш народ терпить недостатки та далі перебуває у ярмі, а наше селянство тяжко працює в рабських колгоспах за марні гроші. Також й тепер переселяють наш народ на цілину та в інші частини советської імперії, де вони асимілюються, денационалізуються в так званий «єдиний советський народ».

Бажано було б, щоб таке видання з свідченнями очевидців виходило періодично, а особливо на чужинецьких мовах, щоб західній світ добре ознайомився з методами жорстокої боротьби комуністичного молоха проти свободолюбного українського народу.

**Л. К.**

# Високодостойна редакціє!

До Хвальної Редакції «БЮЛЕТЕНЬ»  
Союзу Українських Вояків у Канаді.

Мелборн 14. 9. 63 р.

Ми нижче підписані, члени Союзу Українських Комбатантів у Вікторії, просимо помістити у Вашому цінному журналі наші дружні побратимські зауваги до 5 і 6-го параграфу Резолюції Надзвичайного З'їзду СБУВ у Канаді.

1) До точки 5-ої Резолюції СБУВ у Канаді, ми заявляємо, що зміст цієї точки Резолюції не відповідає правді. Натомість, правдою є, що бувший Союз Українських Ветеранів в Аделаїді ніякого Об'єднання Українського Вояцтва в Австралії не робить, бо таке Об'єднання було засновано в Австралії уже в 1954 році під проводом його голови п. майора М. Олійника, і досі офіційно, воно не було розв'язане, хоч воно і не проявляє ніякої діяльності з огляду на те, що його члени вояцькі організації підлягають різним політичним центрам.

Бачучи не житєвість цього не однорідного, політично розбитого Об'єднання Вояцького сл. п. майор С. Горячко в 1958 році створив однорідне всеавстралійське Вояцьке Об'єднання зі стейтових Союзів Українських Комбатантів в Австралії, яке є діяльним і до сьогодні. Членами СУК є лише ті побратими, які визнають своїм найвищим державно-політичним проводом Державний Центр Української Народньої Республіки.

Кординаційна Рада Об'єднання Союзів Українських Комбатантів Австралії два рази запрошувала Управу Союзу Укр. Ветеранів в Аделаїді стати членом цього Об'єднання, але все діставала категоричну відмову. Лише після того, як СУВ в Аделаїді порвав свій зв'язок з Головною Управою СУВ в Німеччині, бувша Управа СУВ в Аделаїді виявила бажання стати членом Об'єднання СУКА, і правдоподібно будучі члени СУВ в Аделаїді будуть прийняті під зміненою назвою на З'їзді представників стейтових Союзів Укр. Комбатантів Австралії, який має відбутися 5-6 жовтня ц. р. в Мелборні.

Отже, будучі члени СУВ в Аделаїді хочуть стати членами уже існуючого Об'єднання СУКА, а це далеко не є тотожним з творенням всеавстралійського Об'єднання, як сказано в точці 5-ій Резолюції СБУВ у Канаді.

2) До точки 6-ої Резолюції СБУВ у Канаді.

Всі ми перебуваємо в демократичних країнах і всі ми уважаємо себе демократами, а демократія це дискусія. Отже, не лише нашим правом, але й обов'язком є дискутувати наші національно-державні проблеми, і критикувати невідповідне поступовання окремих членів Державного Центру УНРеспубліки.

І тому, коли на 7-му З'їзді Союзу Укр. Ветеранів в Німеччині делегати З'їзду критикували діяльність окремих членів Державного Центру, то вони виконували не лише своє право, але й свій обов'язок, і за це їм належить честь і шана, а не догана.

Ми не погоджуємося з деякими точками Резолюції 7-го З'їзду, як і не погоджуємося з деякими висловами в журналі «Комбатант» на адресу членів Державного Центру, але це не дає нам право обвинувачувати їх авторів в зраді Українській Народній Республіці.

В точці 6-ій Резолюції СБУВ у Канаді сказано, що діяльність полковника Татарського своїм вістрям направлена на розвал Державного Центру Укр. Народньої Республіки.

Таке твердження ми уважаємо великою образою і кривдою для великого патріота, що все своє життя посвятив службі ідеям Української Народньої Республіки. Така легковажна образа нашого побратима, боевого старшини, нас глибоко здивувала, ми з болем в серці приймаємо таке несправедливе наставлення наших побратимів в Канаді до заслуженого перед Україною нашого побратима Пана полковника В. ТАТАРСЬКОГО.

Якщо Ви Побратими в Канаді обвинувачуєте полковника Татарського в зраді і де я м Укр. Народ. Республіки, то цим самим Ви обвинувачуєте і членів 7-го Делегатського З'їзду СУВ, бо той З'їзд виявив своє повне довір'я до полковника Татарського тим, що обрав його поновно головою Головної Управи СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ.

Якщо в журналі «Комбатант» і появилися якісь вислови, з якими дехто з нас не погоджується, то знова, за це треба обвинувачувати цілу Редколегію журналу, а не одного полковника Татарського.

Нам дуже прикро, що ці точки Резолюції, які розбивають наше вояцьке побратимство появилися в так поважному вояцькому журналі «БЮЛЕТЕНЬ», але ми не обвинувачуємо за це Редакцію «БЮЛЕТЕНЮ», бо очевидно, тяжко було побратимам Редакторам відмовити Управі СБУВ у видрукуванні Резолюції їх З'їзду.

Ми щиро бажаємо Редакції «БЮЛЕТЕНЮ» редагувати журнал в дусі щирого Вояцького побратимства і бути лучником нас усіх між собою.

### **З вояцьким привітом, вдячні ВАМ**

Майор М. Олійник, Сотн. А. Козачинський, Козак Д. Кондратів, Сотн. В. Толінський, Сотн. Г. Босий, Побр. М. Гришук, Побр. УПА П. Олійник, побр. проф. О. Кліоновський, Поруч. І Грушицький, Побр. М. Білзан, Сот. В. Федорко, Стрл. О. Мулярчук, Стр. Ф. Кудринський.

Ще багато інших, що гарантують свої підписи.

### **Високоповажані Панове!**

Як бачу з 9 ч. «Укр. Комб.» все зло, що розвалює єдність укр. вояцтва і яке є причинником затяжної кризи в Держ. Центрі У. Н. Р. лежить в особі п. М. Лівницького. Чи не можете дати відповідь хто є наділі той пан Лівницький? Яка його громадська та політична минувшина, що він робив перед останньою війною і яка була його діяльність під час війни, коли гітлеризм безпощадно руйнував Україну масакрував наш нарід? Чи був може в УПА, або в Укр. Дивізії, щоби діставши в руки зброю, повернути її проти гітлерівського та советського окупанта?

В політичному життю кожного народу на чоло вибиваються лише люди, які для цього народу політично боролися. Які мають за собою незаперечні заслуги, добуті тяжким трудом. Нераз через в'язниці, конц. табори, а то й збройну боротьбу.

Думаю, що не тільки мені, але й загалові Укр. Вояцтва цікаво було б нарешті довідатися щось конкретне про політичний шлях пана М. Лівницького.

Буду Вам вдячний за відповідь.

Зостаю з великою пошаною до Вас. —

**М. Поліщук**

Від Редакції: Сподіваємося, що п. М. Лівницький дасть відповідь на ці запитання які радо видрукуємо на сторінках «УК».

## СТАРА ПРАКТИКА

В Мюнхені відбулася академія з приводу 20-ліття організації Дивізії Галичина. На це вояцьке свято пішло багато старшин армії УНР, між якими було декілька полковників і один генерал. Відкриваючи академію, п. Бенцаль привітав лише п. пор. галицької армії Коновальця, решти заслужених старшин армії УНР він просто зігнував.

В скорому часі після того в Людвігсфельді відбулося православне парафіяльне свято. На святі рівнож було декілька українських полковників. Дописувач з «Шляху Перемоги» зауважив на тому святі лише пана магістра Мельника, який, як він сам відмітив прийшов на це свято неофіційно, і декількох, що були на святі та промовляли, решти пан дописувач не бачив. Правда, про одного полковника він в своїй дописі згадав, але по прізвищу не подав ранги. Як видно панам з групи «Шляху Перемоги» найбільше імпонують магістри, а прізвища старшин армії УНР не можуть укластись в їх пам'яті.

### Старшина Армії УНР.

---

Дня 25 серпня ц. р. помер І. П. Багрянний, лідер УРДП, якого партійно-політичні обставини винесли в останньому часі на визначне становище Віцепрезидента УНР. Про ролію Покійника в українській визвольній політиці в тяжких потрясеннях що їх переходив в мин. роках Державний Центр УНР в екзилі, — скаже своє вирішне слово історія. В теперішній мент, можемо лише склонити голови перед маєстатом смерті.

о - О - о

Зі смертю І. П. Багряного виникає знову справа переобрання Віцепрезидента УНР. Ми, Українське Вояцтво, вважаємо і домагаємося, щоби на це становище було покликано Партіями УН Ради Ген.-Полк. Олександра Удовиченка. Лише таким чином можна буде ступити на шлях заспокоєння Українського Вояцтва і uzдоровлення відносин в Державному Центрі УНР. Найвижчий час покінчити з політикою міжпартійних заговорів, та з інтригами людей для яких сяяння внутрішнього роздору серед української еміграції є рівнозначне з веденням визвольної політики Державного Центру УНР!

## НАДІЯ

Минули роки золоті,  
І срібні доходять до кінця,  
А в серці палає надія,  
Вернути у звільнений край.

Доріжки топтали там ноги,  
Оціж як ще юні були,  
Тепер вже важкі вони стали,  
І там може б знову відійшли.

Там сонечко грає тепліше,  
Там місяць в вечірній порі  
З блакиттю прозорого неба,  
Голубить усе до зорі.

Повітря і те незрівняне,  
Бо там воно свіже й легке,  
Прозоре, як очі дівочі,  
Пахуче мов квіти весни.

А навіть як це лише мрія,  
Привабно для мене і те.  
Бо рідне де зріс і родився,  
Залишиться милим завжди.

Невже від усіх ми найгірші?  
І жити у приймах, в ярмі,  
Бо всі, навіть з джунглів народи,  
Панують на власній землі.

**Юрій Подоляк**

## ВІДХОДЯТЬ ОРЛИ

*Присвячено с. п. Полковникові  
О. І. Барабасові.*

Любий наш невтомний Ветеране!  
Навік спочив на чужині,  
Рідна Кубань живим не привітала,  
Чужа земля віко тяжке прикрила.

Роки найкращі юнацькі й молоді  
Не завагався віддати нерівній боротьбі,  
Скитальщина, праця тяжка  
Сили предчасно підірвала.

Відходите від нас орли,  
Хоробрі ви і віддані були,  
В роках сімнадцятих-двадцятих,  
Козацька кровь заграла в жилах.

Спокійно спіть, настане час,  
Рідний народ згадає вас,  
Могили, що розкидані по світі,  
Будуть розшукані, уквітчані в почоті.

Славні діла, бо ви чинили їх  
Нашій знедоленій Україні,  
Ввійдуть в віки, співатиме про вас пісні,  
Об'єднаний народ вільної країни.

**Юрій Подоляк.**

## ЗЛОЖИЛИ НА ВИДАВНИЧИЙ ФОНД С. У. В.

Німеччина: Від Пана П. К. 20 н. м.; П. 10 н. м.

Англія: М. Ляшенко 1 фунт, П. Черех 10 шіл., П. Сердюк 20 шіл., А. Тертин 5 шіл., М. К. 5 шіл., Ш. Т. 5 шіл., В. Федорів 4 шіл., В. Кнушак 5 шіл., Ф. Дкйнека 1 фунт, Міхалюк 3 ш. І. Кудерський 2 шіл., І. Андрущенко 5 шіл., Д. Мазурук 1 шіл., Ф. Федорчук 5 шіл., М. Хмелько 5 шіл., П. Михайло 2 шіл., П. Шпот 2 шіл., П. Франчук 1 фунт, В. Бальдецький 1 фунт, П. Міхалюк 2 шіл. С. Н. 5 шіл. І. Лаврук 2 шіл., (Не можна прочитати) 3 шіл., Козлів І. 3 шіл. М. Коцюк 10 шіл., М. Шуліковський 10 шіл., не чительно 5 шіл., М. Муха 5 шіл., А. далі нечительно 5 шіл., В. Бандура 5 шіл., Ю. Побідаш 4 шіл., О. Кузнеців 6 шіл., П. Гнатюк 5 шіл., І. Бала 5 шіл., В. Павлюк 5 шіл.

Разом 23 фунти і 7 шіл.

Крім цих пожертв, до СУВ надіслав п. Пльонсак 20 дол., які просив зарахувати на покриття членських внесків, які він свого часу не міг вплатити в Німеччині, бо був безробітний. За це Голова Управи СУВ приносить йому щире подяку.

Америка: Збірку провадив п. А. Плонсак, п. Сенік 5 дол., В. Рудецький 1 дол., Н. Горбач 1 дол., В. Зарицький 1 дол., А. Пльонсак 1 дол., М. Бахер 1 дол., С. Будней 1 дол., М. Суптоля 1 дол., А. Кутий 0,90 дол., (не можна прочитати двох жертводавців по 1 дол.), П. Слобідський 1 дол., А. Гарасим 1 дол., Г. Василев 1 дол., В. Дорошенко 1 дол., А. Д. 1 дол., А. Ярмей 1 дол., С. Зелінський 1 дол., О. Врублевський 1 дол., Я. Вьюн 1 дол., Ю. Сабецький 1 дол., Я. Вільхович 1 дол., Я. Новосацький 1 дол., М. Верхогляд 1 дол., О. Калужний 1 дол., Г. Каряка 1 дол., (не можна прочитати) 1 дол., В. Овчарук 1 дол., О. В. 1 дол., Ф. Ребенко 1 дол., К. Хвостик 1 дол., В. Ірашук 1 дол., М., М. Ляшенко 1 дол., Д-р В. Чепко 2 дол., (не чительно) 1 дол., Н. Ткачинський 1 дол., Г. Савин, 1 дол., М. Юзифович 1 дол., П. Малезек 0,50 дол., В. Р. 1 дол., А. Д. 1 дол., Г. Шкребець 1 дол., Р. Годований 1 дол., В. Ганжа 0,50 дол., П. Соломаха 1 дол., Г. Малоок 1 дол., Г. К. 1 дол., А. Новіцький 1 дол., Я. Чернявський 1 дол., о. М. Мегушинський 1 дол., В. Дорошенко 1 дол., М. Божек 3 дол., М. Древно 0,50 дол. Пол. Жупінас 2 дол., Майор Неганів М. 3 дол., Д. далі нечительно 1 дол.

Окремо зложили: пол. Цатко 10 дол., П. Г. Голоскевіч 10 дол., п. Карпенко 3 дол.

Разом 84 дол. 40 центів.

Збірщик п. майор Кацук М.

Канада: п. сот. Федоренко 2 дол., п. сот. Мошинський 3 дол.,

Всім збірщикам і жертводавцям, Головна Управа СУВ висловлює своє щиросердечне вояцьке спасибі.